

Załącznik nr 1
do uchwały nr 67/2019
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 28 lutego 2019 r. z późn. zm.

Profil ogólnoakademicki

Raport zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Nazwa kierunku studiów: finanse i rachunkowość

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej kierunek: Uniwersytet Marii
Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Data przeprowadzenia wizytacji: 1-2.12.2023 r.

Warszawa, 2023

Spis treści

---

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o przebiegu oceny	4
2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów	6
3. Propozycja oceny stopnia spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej określona przez zespół oceniający PKA	8
4. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia	9
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	9
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	14
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	27
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	34
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	41
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	44
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	47
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	50
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	53
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	54
5. Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Część I – ocena losowo wybranych prac etapowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Część II – ocena losowo wybranych prac dyplomowych _____ **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 4. Wykaz zajęć/grup zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa **Błąd!** **Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach/grupach zajęć i ich ocena **Błąd!** **Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 6. Oświadczenia przewodniczącego i pozostałych członków zespołu oceniającego **Błąd!** **Nie zdefiniowano zakładki.**

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr hab. Wiesław Ciechomski, członek PKA

członkowie:

1. prof. dr hab. Tadeusz Kufel, ekspert PKA
2. dr hab. Robert Kowalak, ekspert PKA
3. Jakub Szczepkowski, ekspert PKA
4. Michał Gerus, ekspert PKA
5. mgr Hanna Chrobak-Marszał, sekretarz zespołu oceniającego

1.2. Informacja o przebiegu oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku finanse i rachunkowość prowadzonego na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej na podstawie Uchwały nr 580/2023 Prezydium PKA z dnia 13 lipca 2023 r. w sprawie kierunków studiów wyznaczonych do oceny programowej w roku akademickim 2023/2024.

Zgodnie z obowiązującą procedurą ocena została przeprowadzona stacjonarnie.

Ostatnia ocena programowa na tego kierunku została przeprowadzona w 2016 roku, w wyniku której kierunek otrzymał ocenę wyróżniającą - Uchwałą Prezydium PKA Nr 183/2016 z dnia 19 maja 2016 r.

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej stwierdziło, iż Wydział Ekonomiczny Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, prowadząc kształcenie na kierunku finanse i rachunkowość, spełnia w stopniu wyróżniającym większość przyjętych kryteriów jakościowych oceny programowej. Ocenę „wyróżniająco” otrzymały kryteria: jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia; liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także w jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów. Natomiast pozostałe kryteria, tj. współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia; jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzenie badań naukowych, a także jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy, uzyskały ocenę „w pełni”. Wysoka jakość prowadzonego kształcenia oraz stopień spełnienia przyjętych kryteriów jakościowych uzasadniają wydanie oceny wyróżniającej.

Wizytację poprzedzono zapoznaniem się zespołu oceniającego PKA z raportem samooceny przekazanym przez władze Uczelni. Przed wizytacją zespół oceniający PKA odbył spotkania organizacyjne w celu omówienia kwestii w nim przedstawionych, spraw wymagających wyjaśnienia z władzami Uczelni oraz szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji. W trakcie wizytacji zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej przeprowadził wszystkie przewidziane w harmonogramie

spotkania, jak też dokonał oceny wybranych prac dyplomowych i etapowych oraz przeprowadził hospitacje zajęć dydaktycznych. Podczas wizytacji odbyła się ocena bazy dydaktycznej. W czasie spotkania podsumowującego zespół oceniający przekazał Władzom Uczelni informacje dotyczące dalszych etapów postępowania oceniającego.

Podstawa prawna oceny została określona w załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów

Nazwa kierunku studiów	finanse i rachunkowość	
Poziom studiów (studia pierwszego stopnia/studia drugiego stopnia/jednolite studia magisterskie)	studia pierwszego stopnia	
Profil studiów	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarna i niestacjonarna	
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek	Ekonomia i finanse – 90% Nauki o zarządzaniu i jakości – 10%	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	6 semestrów / 180 ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)	120 godzin - 4 ECTS	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	<ul style="list-style-type: none"> • <i>podatki i rachunkowość w małym i średnim przedsiębiorstwie</i> • <i>rachunkowość i sprawozdawczość</i> • <i>analitik finansowy</i> • <i>finansowe wsparcie biznesu</i> 	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	Licencjat	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	336	264
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	1875	1125
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	96	96
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	126	126
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	75	75

Nazwa kierunku studiów	finanse i rachunkowość	
Poziom studiów (studia pierwszego stopnia/studia drugiego stopnia/jednolite studia magisterskie)	studia drugiego stopnia	
Profil studiów	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarna i niestacjonarna	
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek	Ekonomia i finanse – 90% Nauki o zarządzaniu i jakości – 10%	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	4 semestry / 120 ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)	Nie dotyczy	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	<ul style="list-style-type: none"> • doradztwo podatkowe • controlling i rewizja finansowa • finanse zrównoważone • fintech 	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	Magister	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	173	185
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	900	540
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	69	69
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	60	60
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	77	77

3. Propozycja oceny stopnia spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej określona przez zespół oceniający PKA

Szczegółowe kryterium oceny programowej	Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium określona przez zespół oceniający PKA ¹ kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione
Kryterium 1. konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	Kryterium spełnione
Kryterium 2. realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	Kryterium spełnione
Kryterium 3. przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	Kryterium spełnione
Kryterium 4. kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	Kryterium spełnione
Kryterium 5. infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	Kryterium spełnione
Kryterium 6. współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	Kryterium spełnione
Kryterium 7. warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	Kryterium spełnione
Kryterium 8. wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	Kryterium spełnione
Kryterium 9. publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	Kryterium spełnione
Kryterium 10. polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	Kryterium spełnione

¹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów studiów różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

4. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

Koncepcja i cele kształcenia na kierunku są zgodne z misją i strategią Uczelni oraz polityką jakości. „Strategia rozwoju Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w latach 2019-2025” została zatwierdzona Uchwałą Senatu nr XXIV – 25.6/19 z dnia 27 marca 2019 r. W dokumencie tym sprecyzowano: kluczowe uwarunkowania strategii, wizję i misję UMCS, obszary implementacji strategii oraz cele strategiczne, operacyjne, mierniki i zadania operacyjne. Misją Uczelni jest dążenie do uzyskania statusu uczelni badawczej, która będzie współdecydowała o rozwoju życia społecznego i gospodarczego w regionie i w kraju. Misją UMCS jest również posiadanie statusu uczelni realizującej kształcenie na wysokim poziomie, której dyplom jest ceniony przez pracodawców.

Kierunek na studiach I stopnia, jest prowadzony na Wydziale Ekonomicznym od roku akademickiego 2007/2008, natomiast studia II stopnia są realizowane od roku 2008/2009. Jest to zatem flagowy kierunek Wydziału, kierunek o dużej tradycji i znaczącej w skali Uczelni liczbie studentów (około tysiąca). Głównym celem kształcenia na nim jest przede wszystkim zdobycie przez studentów wszechstronnej i pogłębionej wiedzy w obszarze, który uwzględnia najnowsze trendy w rozwoju myśli naukowej w zakresie dyscyplin do których przyporządkowano efekty uczenia się. Program studiów kładzie również nacisk na zdobywanie umiejętności korzystania z nowoczesnych narzędzi informatycznych w zawodach, w których zatrudniani są absolwenci kierunku, takich jak analityk finansowy, doradca podatkowy i inne. Absolwenci kierunku są przygotowani do pracy w różnorodnych sektorach, w tym przedsiębiorstwach produkcyjnych, handlowych i usługowych, biurach rachunkowych i księgowych, bankach, zakładach ubezpieczeń, funduszach inwestycyjnych, instytucjach administracji publicznej oraz służbach finansowych różnych branż. Są również wyposażeni w wiedzę, umiejętności i kompetencje przydatne w założeniu i prowadzeniu własnej firmy.

Rozwój Wydziału Ekonomicznego wyznaczony jest celami określonymi dla całej Uczelni, wskazanymi w jej strategii rozwoju. Działania prowadzone na Wydziale Ekonomicznym realizują ogólny cel strategiczny w obszarze dydaktyki: „II. Utrzymanie poziomu aktywności dydaktycznej poprzez stałą modyfikację oferty programowej skierowanej do szerokiej grupy odbiorców w kraju i za granicą”). Cele operacyjne Wydziału eksponują:

1. Dostosowanie modelu kształcenia do obecnych i prognozowanych potrzeb rynku pracy oraz otoczenia społeczno-gospodarczego, rozwijanie oferty kierunków interdyscyplinarnych, w tym praktycznych i studiów dualnych. Na Wydziale Ekonomicznym wprowadzono do oferty kierunki Business Analytics (2022/2023), Data Science (2021/2022), Międzynarodowe stosunki gospodarcze (2022/2023), przygotowano kierunek Ekobiznes (2021/2022) oraz Sustainable Management (2023/2024);
2. Podejmowanie działań zmierzających do uzyskania akredytacji międzynarodowych. Dwa kierunki prowadzone na Wydziale Ekonomicznym uzyskały takie akredytacje: logistyka (European Logistics Association, 2022/2023) oraz Finanse i Rachunkowość (CIMA & AICPA, 2022/2023);
3. Poszerzenie oferty kierunków studiów prowadzonych w języku angielskim. W roku akademickim 2019/2020 opracowano na Wydziale Ekonomicznym koncepcje i programy dwóch kierunków anglojęzycznych, zgodnych z globalnymi trendami i potrzebami rynku pracy: Business Analytics –

studia I stopnia oraz Data Science – studia II stopnia. Na kierunkach studiują studenci z Afryki, Azji i Europy (po około 1/3);

4. Rozwój współpracy z uczelniami zagranicznymi przy tworzeniu programów studiów umożliwiających uzyskanie wspólnego lub podwójnego dyplomu. Aktualnie rozważane są trzy opcje strategiczne w tym zakresie: współpraca z uniwersytetem na Islandii, w Ukrainie oraz w USA;
5. Utrzymanie stabilnego współczynnika umiędzynarodowienia kształcenia oraz wzmacnianie promocji oferty dydaktycznej Uczelni na międzynarodowym rynku edukacyjnym. Liczba studentów z zagranicy rozpoczynających studia na Wydziale Ekonomicznym zwiększa się od października 2021 roku, kiedy rozpoczęto studia anglojęzyczne;
6. Systematyczne podnoszenie innowacyjności procesu kształcenia oraz dostosowanie go do potrzeb studentów poprzez poszerzanie procesu indywidualizacji systemu kształcenia i wdrożenie równoległych ścieżek edukacyjnych. Zmiany w programach studiów zmierzają do zwiększania liczby godzin uzyskiwanych w ramach przedmiotów do wyboru powyżej wymaganych 30%;
7. Ustawiczne podnoszenie jakości kształcenia poprzez inwestowanie w rozwój kompetencji kadry dydaktycznej oraz obsługującej proces kształcenia. Na Wydziale Ekonomicznym corocznie planowane są środki na rozwój kompetencji kadry dydaktycznej i administracyjnej. Finansowane są z nich indywidualne i grupowe potrzeby rozwojowe (studia podyplomowe, szkolenia, zakupy pomocy dydaktycznych – gry, podręczniki, oprogramowanie, bazy danych);
8. Zwiększenie możliwości podejmowania studiów przez osoby z niepełnosprawnościami. Wydział wyposażony jest w rozwiązania wspomagające proces kształcenia tych osób.

Aktualnie Wydział Ekonomiczny oferuje 6 kierunków studiów I i II stopnia, prowadzonych w języku polskim w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym oraz 2 kierunki w języku angielskim (Data Science – II stopnia oraz Business Analytics – I stopnia).

Koncepcja i cele kształcenia są prawidłowo powiązane z prowadzoną w Uczelni działalnością naukową w dyscyplinach, do których kierunku jest przyporządkowany. Decyzjami Ministra Edukacji i Nauki w sprawie wyników ewaluacji jakości działalności naukowej z dnia 24 lipca 2022 r. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w dyscyplinie ekonomia i finanse, jak i w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości otrzymał kategorię B+. Uczelnia posiada uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora (od roku 1969) i doktora habilitowanego w dyscyplinach ekonomia i finanse (od roku 1975 - poprzednio w ekonomii) oraz nauki o zarządzaniu i jakości (od roku 2015).

Koncepcja i cele kształcenia są zorientowane na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności zawodowego rynku pracy oraz zostały wypracowane we współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Oferta dydaktyczna kierunku uwzględnia współczesne trendy płynące z gospodarki, uwzględniając zapotrzebowanie na umiejętności, wiedzę i kompetencje pozwalające absolwentom na sprostanie rosnącym wyzwaniom rynku pracy. Badania ankietowe oczekiwań pracodawców zostały przeprowadzone w ramach projektu Doskonałość Dydaktyczna Uczelni. Udostępnione zostały raporty z badań, w tym m.in.:

1. Sytuacja zawodowa oraz kompetencje absolwentów Wydziału Ekonomicznego UMCS (n=691);
2. Zapotrzebowanie na kompetencje zawodowe na lubelskim rynku pracy (n= 155 pracodawców);
3. Zapotrzebowanie na kompetencje zawodowe na lubelskim rynku pracy (analiza 120 817 ofert pracy z lat 2015-2023).

Koncepcja i cele kształcenia uwzględniają nauczanie i uczenie się z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość i wynikające stąd uwarunkowania. Zgodnie z programem studiów kierunku, zarówno na studiach I, jak i II stopnia (stacjonarnych i niestacjonarnych), część efektów uczenia się objętych programem studiów jest uzyskiwana w ramach zajęć prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość przy wykorzystaniu infrastruktury i oprogramowania zapewniających

synchroniczną i asynchroniczną interakcję między studentami i osobami prowadzącymi zajęcia. Metody kształcenia oraz weryfikacji efektów uczenia się w związku z pandemią i pełnym przejściem na kształcenie zdalne bazowały na wykorzystaniu nowoczesnych dostępnych narzędzi informatycznych, takich jak:

- platforma Wirtualny Kampus - dotyczy kształcenia synchronicznego oraz organizacji zaliczeń i egzaminów w formie pisemnej i ustnej (platforma Moodle),
- aplikacji Teams w ramach ogólnouniwersyteckiej licencji Microsoft Office 365 (umożliwia realizację kształcenia synchronicznego oraz organizację zaliczeń i egzaminów w formie ustnej),
- system do obsługi studiów USOSweb UMCS (zapewnia kontakt ze studentami za pomocą poczty elektronicznej).

Narzędzia i techniki porozumiewania się na odległość umożliwiają kontakt w czasie zajęć (prowadzonych w formie zdalnej) czy też poza zajęciami (udostępnianie studentom materiałów przez prowadzących zajęcia czy też przekazywanie prac przez studentów do oceny przez osoby prowadzące zajęcia). Platforma Moodle oferuje szereg gotowych rozwiązań, które mogą być wykorzystywane zarówno do prowadzenia kształcenia, jak i do weryfikacji efektów uczenia się. Aktualnie nauczyciele akademicy korzystają z tych metod i technik na zasadzie wspierania procesu nauczania i weryfikacji efektów uczenia się, przy zastosowaniu kontaktu bezpośredniego, jako podstawowego w procesie nauczania i weryfikacji efektów uczenia się. Zakres wykorzystania metod i technik nauczania na odległość obejmuje pełne spektrum dostępnych funkcjonalności, czyli zarówno asynchroniczne narzędzia, takie jak: fora dyskusyjne, systemy zarządzania treścią, jak i narzędzia synchroniczne, umożliwiające interakcje w czasie rzeczywistym, takie jak wideokonferencje czy czaty.

Przedmiotem oceny były efekty kierunkowe przyjęte w Uchwale Nr XXIV – 27.19/19 Senatu z dnia 29 maja 2019 r. w sprawie dostosowania programów studiów do wymagań ustawy oraz przyporządkowania do dyscyplin naukowych kierunków prowadzonych na Wydziale Ekonomicznym, rozpoczynających się od roku akademickiego 2019/2020 oraz efekty określone dla poszczególnych zajęć ujęte w sylabusach.

Efekty uczenia się przyjęte dla studiów I i II stopnia są zgodne z koncepcją i celami kształcenia przyjętymi dla kierunku, które zakładają przekazanie studentom wszechstronnej i gruntownej wiedzy uwzględniającej najnowsze trendy w rozwoju myśli naukowej w zakresie dyscyplin, do których kierunek został przyporządkowany. Szczególny nacisk kładzie się przy tym na zdobywanie umiejętności korzystania z nowoczesnych narzędzi informatycznych w zawodach przewidzianych dla absolwentów kierunku. Efekty te są w odniesieniu do obydwu poziomów kształcenia zgodne z profilem ogólnoakademickim studiów.

Efekty uczenia się przyjęte dla studiów I stopnia uwzględniają wszystkie charakterystyki drugiego stopnia przyjęte dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego i są zgodne z poziomem 6 Polskiej Ramy Kwalifikacji. Przyjęto 15 efektów uczenia się w zakresie wiedzy, 12 w zakresie umiejętności i 7 w zakresie kompetencji społecznych. W zakresie wiedzy efekty uczenia się przewidują wyposażenie absolwentów w znajomość terminologii, teorii i metod badań odpowiadających dyscyplinom, do których został przyporządkowany kierunek studiów, znajomość struktur i zasad działalności instytucji finansowych, relacji zachodzących między podmiotami w gospodarce rynkowej, znajomość cech człowieka jako podmiotu gospodarującego, znajomość metod i narzędzi pozyskiwania, analizowania i prezentowania danych ekonomicznych, prawnych, organizacyjnych i etycznych funkcjonowania podmiotów i instytucji w gospodarce, znajomość dylematów współczesnej gospodarki, zasady tworzenia i rozwoju różnych form przedsiębiorczości. W zakresie umiejętności absolwent potrafi dostrzegać i interpretować procesy i zjawiska społeczno-gospodarcze, wykorzystać nabytą wiedzę do formułowania i rozwiązywania problemów

gospodarczych, analizować sytuację finansową przedsiębiorstw, posługiwać się przepisami prawa, pozyskiwać informacje dotyczące zjawisk i procesów gospodarczych i dokonywać ich krytycznej analizy i oceny z zastosowaniem zaawansowanych narzędzi informacyjno-komunikacyjnych, komunikować się z otoczeniem z użyciem specjalistycznej terminologii oraz w języku obcym, planować i organizować pracę zespołu, samodzielnie planować i realizować uczenie się przez całe życie. Efekty uczenia się w zakresie kompetencji społecznych zakładają, że absolwent jest gotów do przeprowadzania krytycznej samooceny poziomu swojej wiedzy i umiejętności i podejmowania działań na rzecz ich ciągłego rozwoju, aktywnego uczestnictwa w organizacjach i instytucjach realizujących działania ekonomiczne, myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy, przestrzegania zasad etyki zawodowej, uczestniczenia w projektach społeczno-gospodarczych.

Efekty uczenia się przyjęte dla studiów II stopnia uwzględniają wszystkie charakterystyki drugiego stopnia przyjęte dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego i są zgodne z poziomem 7 Polskiej Ramy Kwalifikacji. Przyjęto 14 efektów uczenia się w zakresie wiedzy, 13 w zakresie umiejętności i 7 w zakresie kompetencji społecznych. W zakresie wiedzy efekty uczenia się przewidują, że absolwent zna i rozumie w sposób pogłębiony pojęcia, teorie i metody z zakresu finansów i rachunkowości, funkcje i charakter struktur i instytucji ekonomicznych i finansowych, cechy i zasady działania człowieka jako podmiotu gospodarującego, metody i narzędzia pozwalające na pozyskiwanie, analizę i prezentację danych, zjawisk i procesów zachodzących w gospodarce, normy i zasady rachunkowości, normy prawne, organizacyjne i etyczne odnoszące się do podmiotów gospodarczych, fundamentalne dylematy współczesnej gospodarki, zasady ochrony własności przemysłowej i prawa autorskiego, zasady tworzenia i rozwoju różnych form przedsiębiorczości. W zakresie umiejętności absolwent potrafi wykorzystać posiadaną wiedzę do formułowania i rozwiązywania problemów gospodarczych, prognozowania zjawisk i procesów gospodarczych, gromadzić, analizować i interpretować dane ekonomiczne stosując właściwe metody i narzędzia, posługiwać się przepisami prawa, przygotowywać prace pisemne dotyczące zagadnień ekonomicznych i finansowych, komunikować się na tematy ekonomiczne, w tym w języku obcym z wykorzystaniem specjalistycznej terminologii, samodzielnie planować i realizować własne uczenie się przez całe życie.. Efekty uczenia się w zakresie kompetencji społecznych zakładają, że absolwent jest gotów do krytycznej samooceny posiadanej wiedzy i umiejętności oraz ciągłego rozwoju zawodowego, uznania znaczenia wiedzy do rozwiązywania problemów poznawczych i praktycznych, podejmowania pracy w zespołach, inicjowania działań na rzecz interesu publicznego, myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy, przestrzegania zasad etyki zawodowej.

Kierunkowe efekty uczenia się zostały rozwinięte w sylabusach opracowanych dla wszystkich zajęć ujętych w programach studiów I i II stopnia. W każdym z zakresów, tj. wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przyjęto po kilka efektów. Są one odpowiednio rozwinięte pod względem liczby, jak i treści. Efekty uczenia się sformułowane dla zajęć, uwzględniają ich specyfikę. Wskazano powiązanie efektów zajęciowych z kierunkowymi efektami uczenia się. Realizacja efektów uczenia się w odniesieniu do poszczególnych zajęć wskazana w macy, która pokazuje zależności efekt/zajęcia. Każdy efekt kierunkowy jest realizowany w ramach co najmniej kilku zajęć. Tak określone kierunkowe i zajęciowe efekty uczenia się tworzą spójny układ, są specyficzne i zgodne z aktualnym stanem wiedzy w dyscyplinach, do których kierunek jest przyporządkowany. Odpowiadają one także w pełni zakresowi działalności naukowej Uczelni w tych dyscyplinach. Efekty uczenia się przyjęte dla obydwu poziomów studiów uwzględniają w szczególności kompetencje badawcze. Przewidują one wyposażenie absolwentów w odpowiedni dla danego poziomu studiów zasób wiedzy oraz umiejętność korzystania z niej przy wykorzystaniu właściwych środków i narzędzi eksploracji naukowej. Efekty uczenia się zakładają także wyposażenie studentów w kompetencje niezbędne do prowadzenia studiów

literaturowych, gromadzenia danych oraz komunikowania się w języku obcym na odpowiednio poziomie B2 i B2+. W zakresie kształtowania kompetencji społecznych kształtują u studentów szereg cech niezbędnych w działalności naukowej, jak gotowość do krytycznego myślenia, ciągłego pogłębiania wiedzy, pracy w zespole.

Poziom wymagań wobec studentów wynikający z efektów uczenia się dla studiów I i II stopnia jest prawidłowy. Są one możliwe do osiągnięcia w wyniku odpowiedniego zaangażowania studentów w proces nauczania. Jednoznaczny i zrozumiały sposób sformułowania kierunkowych i zajęciowych efektów uczenia się pozwala na stworzenie skutecznego systemu weryfikacji ich osiągnięcia na każdym etapie procesu nauczania oraz wyrażenia oceny.

Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

Nie dotyczy.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 1 (kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione)

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Kierunek bardzo dobrze wpisuje się w strategiczne ramy rozwoju Uczelni. Kształcenie na nim uwzględnia trendy w rozwoju dyscyplin naukowych, do których został przyporządkowany. Cele kształcenia i programy studiów były konsultowane z pracodawcami i innymi interesariuszami zewnętrznymi. Uczelnia posiada 16-letnie doświadczenie w doskonaleniu programu studiów na kierunku. Kształcenie zakłada wykorzystywanie doświadczeń wynikających z relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym, udział w wykładach prowadzonych przez praktyków, umożliwienie studentom mobilności i udziału w badaniach naukowych. Koncepcja kształcenia zakłada również wykorzystanie metod i technik kształcenia na odległość, w tym infrastruktury i oprogramowania zapewniających synchroniczną i asynchroniczną interakcję między studentami i nauczycielami akademickimi.

Efekty uczenia się przyjęte dla kierunku są zgodne z przyjętą dla niego koncepcją i celami kształcenia. Odpowiadają one dyscyplinom, do których został on przyporządkowany. Sformułowanie efektów dla studiów I i II stopnia odpowiada ogólnoakademickiemu profilowi studiów i jest zgodne z odpowiednio 6 i 7 poziomem Polskiej Ramy Kwalifikacji. Efekty uczenia się są odpowiednio rozwinięte i zostały w sposób prawidłowy określone w zakresach wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Zajęciowe efekty uczenia się dla obydwu poziomów studiów opisują w sposób specyficzny i realistyczny wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne osiągnięte przez studentów w procesie nauczania. Są one możliwe do osiągnięcia przez studentów. Efekty uczenia się uwzględniają w szczególności kompetencje badawcze, umiejętność komunikowania się w języku obcym i kompetencje społeczne niezbędne w działalności naukowej. Sformułowano je w sposób zrozumiały a stopień ich konkretyzacji pozwala na stworzenie skutecznego systemu weryfikacji ich osiągnięcia przez studentów i dokonania oceny.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Dobre praktyki odnoszące się do kryterium 1 to:

1. Koncepcja kształcenia uwzględnia wymogi i standardy ustalone przez Chartered Institute of Management Accountants (CIMA), co pozwala studentom studiów I i II stopnia na uzyskanie prestiżowego certyfikatu tej międzynarodowej organizacji. Dnia 18 sierpnia 2023 r. podpisana została umowa potwierdzająca zgodność programu studiów na kierunku ze standardem CIMA.
2. Cele kształcenia są osiągnane także poprzez włączanie studentów i zachęcanie ich do aktywności wykraczającej poza formalny proces nauczania. Na Wydziale Ekonomicznym aktywnie działa 5 studenckich kół naukowych, w tym Studenckie Koło Naukowe Ekonomistów i Studenckie Koło Naukowe Finansistów. Studenci realizują własne projekty badawcze i organizują studenckie konferencje naukowe i konkursy o tematyce finansowej, m.in. dziesięć edycji konkursu „Od licealisty do finansisty”. Są także włączani w badania prowadzone przez nauczycieli akademickich Wydziału Ekonomicznego i od wielu lat w organizację wydziałowych konferencji naukowych.
3. Od roku akademickiego 2023/2024 z inicjatywy studentów i przy pełnym wsparciu władz dziekańskich działalność rozpoczęło koło naukowe Analityków Danych. Inicjatywa ta wpisuje się w charakter ekonomii i finansów oraz kierunków, w których sukcesywnie ewoluują programy studiów na Wydziale Ekonomicznym, w tym finanse i rachunkowość. Celem wprowadzanych zmian jest położenie coraz większego nacisku w formowaniu sylwetki absolwentów na znajomość metod i narzędzi analizy danych, w tym algorytmizacji i wykorzystania języków programowania do podejmowaniu decyzji (w tym finansowych).
4. W roku akademickim 2022/2023 rozpoczęta została inicjatywa „WE Go Global”, której częścią jest systematyczne organizowanie dla studentów i wykładowców Wydziału Ekonomicznego otwartych wykładów prowadzonych stacjonarnie i zdalnie przez nauczycieli akademickich z zagranicznych uczelni partnerskich. Ich celem jest skupienie większej uwagi studentów na aspektach globalnych ekonomii, finansów i zarządzania oraz pokazanie studentom m.in. specyfiki prowadzenia biznesu i funkcjonowania rynków finansowych w innych gospodarkach. Z perspektywy rozwoju kierunków studiów prowadzonych przez Wydział Ekonomiczny i ich umiędzynarodowienia inicjatywa jest także jedną z metod weryfikacji zagranicznych wykładowców i włączania ich w dłuższe formy współpracy, m.in. do oferty zajęć w języku obcym realizowanych na Wydziale Ekonomicznym, a także zachęcanie studentów do współpracy ze studentami zagranicznych uniwersytetów.

Zalecenia

-

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

Przedmiotem analizy był program studiów przyjęty przez Senat Uchwałą nr XXV-17.8/22 z dnia 25 maja 2022 r. w sprawie ustalenia programów studiów dla kierunku finanse i rachunkowość. Program ten stanowi zmodyfikowaną wersję programu realizowanego od roku akademickiego 2007/2008 i obowiązuje od roku akademickiego 2022/23 dla poszczególnych poziomów, form i profili studiów na tym kierunku.

Treści programowe przyjęte dla studiów I i II stopnia odpowiadają ogólnoakademickiemu profilowi studiów. Są one skoncentrowane na zagadnieniach z obszaru ekonomii i finansów, tj. dyscypliny

wiodącej dla kierunku, ale także w niezbędnym zakresie uwzględniają treści z zakresu nauk o zarządzaniu i jakości. Należy wskazać, że od roku akademickiego 2022/2023 nastąpiło kolejne uaktualnienie treści programowych, co znalazło wyraz we wprowadzeniu nowych zajęć do programu studiów oraz przeglądzie i modyfikacji wszystkich sylabusów. Programy studiów I i II stopnia realizowanych w trybie stacjonarnym mają identyczny układ i zawartość treści programowych jak na studiach niestacjonarnych – różnią się jedynie liczbą godzin poszczególnych zajęć.

Na studiach I stopnia kluczowe treści programowe z zakresu ekonomii i finansów obejmują szeroką grupę zagadnień mieszczących się w tej dyscyplinie, jak problemy: mikro- i makroekonomii, rachunkowości, statystyki, ekonometrii, rynków finansowych, bankowości, ubezpieczeń, finansów publicznych, podatków, finansów przedsiębiorstw i jednostek samorządu terytorialnego. Dopełnieniem tych treści programowych są zagadnienia z zakresu dyscypliny nauk o zarządzaniu i jakości, jak: zarządzanie, marketing, symulacje biznesowe. W programach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia ujęte są analogiczne 4 specjalności: podatki i rachunkowość w małym i średnim przedsiębiorstwie, rachunkowość i sprawozdawczość, analityk finansowy, finansowe wsparcie biznesu. Należy wskazać, że na studiach stacjonarnych I stopnia prowadzone są zajęcia z *wychowania fizycznego* w wymiarze 60 godz., co jest zgodne z wymaganiami, a na studiach niestacjonarnych w wymiarze 36 godz.

Program studiów II stopnia realizuje treści z zakresu ekonomii i finansów, zawiera zagadnienia dotyczące polityki monetarnej i regulacji makroostrożnościowych, polityki fiskalnej, polityki i systemów rachunkowości, rachunku kosztów, finansów międzynarodowych, zarządzania ryzykiem i inżynierii finansowej. Dopełnieniem tych zagadnień są treści odnoszące się do zachowań klientów usług finansowych, wizualizacji danych, controllingu, zamówień publicznych. Programy studiów stacjonarnych i niestacjonarnych II stopnia wprowadzają następujące specjalności: doradztwo podatkowe, controlling i rewizja finansowa, finanse zrównoważone, FinTech.

Treści programowe ujęte w sylabusach opracowanych dla studiów I i II stopnia są zgodne z przyjętymi dla kierunku studiów i zajęć efektami uczenia się. Uwzględniają one we właściwym zakresie aktualny stan wiedzy i metodyki badań w dyscyplinach, do których jest przyporządkowany kierunek oraz wyniki działalności naukowej uczelni w tych dyscyplinach. Treści programowe tworzą kompleksowy, spójny i specyficzny dla zajęć tworzących program studiów zestaw wiedzy zapewniający uzyskanie wszystkich efektów uczenia się.

Harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, a także liczba semestrów, liczba godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i szacowany nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się.

Studia I stopnia trwają 3 lata (6 semestrów), a nakład pracy mierzony łączną liczbą punktów ECTS konieczny do ukończenia studiów wynosi 180. Do ustalenia nakładu pracy zastosowano przelicznik 1 ECTS odpowiada 25 godz. średniego nakładu pracy studenta. Studia II stopnia trwają 2 lata (4 semestry), a nakład pracy mierzony łączną liczbą punktów ECTS konieczny do ukończenia studiów wynosi 120.

Program studiów I i II stopnia obejmuje kilka modułów zajęć i poszczególnych zajęć. Na studiach stacjonarnych I stopnia na najobszerniejszy moduł zajęć kierunkowych przypada 1185 godzin i 105 ECTS. Na studiach niestacjonarnych na zajęcia kierunkowe przypada 711 godz. i 105 ECTS. Pozostałe to zajęcia specjalnościowe – 315 godz. i 38 ECTS (na studiach niestacjonarnych odpowiednio: 189 godz. i analogiczna jak na niestacjonarnych liczba ECTS), ogólnouniwersyteckie – 15 godz. (9), 1 ECTS, ogólnowydziałowe – 45 godz. (27), 6 ECTS, język obcy 120 godz. (72) i 8 ECTS, zajęcia w języku obcym 30 godz. (18), 4 ECTS, wykłady fakultatywne 30 godz. (18), 2 ECTS, seminarium dyplomowe 60 godz.

(36) i 10 ECTS, praktyka 120 godz. (120) i 4 ECTS. Nakład pracy mierzony liczbą punktów ECTS dla poszczególnych zajęć jest podany w sylabusach.

Na studiach stacjonarnych II stopnia na moduł zajęć kierunkowych przypada 360 godzin i 37 ECTS. Na studiach niestacjonarnych na zajęcia kierunkowe przypada 216 godz. i 37 ECTS. Pozostałe to zajęcia specjalnościowe – 195 godz. i 35 ECTS (na studiach niestacjonarnych odpowiednio: 117 godz. i analogiczna jak na niestacjonarnych liczba ECTS), ogólnouniwersyteckie – 15 godz. (9), 1 ECTS, ogólnowydziałowe – 60 godz. (36), 8 ECTS, język obcy 60 godz. (36) i 4 ECTS, zajęcia w języku obcym 30 godz. (18), 4 ECTS, wykłady fakultatywne 45 godz. (27), 6 ECTS, seminarium dyplomowe 90 godz. (54) i 20 ECTS.

Tak określony czas trwania studiów I i II stopnia, nakład pracy mierzony łączną liczbą punktów ECTS konieczny do ukończenia studiów, jak również nakład pracy niezbędny do osiągnięcia efektów uczenia się przypisanych do zajęć i grup zajęć są poprawnie oszacowane i zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów określona w programie studiów stacjonarnych I stopnia wynosi 1995, a studiów niestacjonarnych 1245. Przyporządkowano do nich dla obydwu trybów studiów po 96 punktów ECTS (53% łącznej liczby), co spełnia wymagania odnoszące się do studiów stacjonarnych. Przy konstrukcji programu studiów przyjęto założenie, że liczba godzin zajęć dydaktycznych na studiach niestacjonarnych stanowi 60% liczby godzin dla studiów stacjonarnych. W programie studiów stacjonarnych II stopnia liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów wynosi 900, a studiów niestacjonarnych 540. Przyporządkowano do nich dla obydwu trybów studiów po 69 punktów ECTS (58% łącznej liczby), co spełnia wymagania odnoszące się do studiów stacjonarnych. Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów określona w programie studiów dla poszczególnych zajęć i grup zajęć została podana powyżej wraz z liczbą punktów ECTS.

Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów określona w programie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych I i II stopnia jest relatywnie wysoka i zapewnia osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się. Także dla poszczególnych zajęć i grup zajęć liczba godzin jest określona prawidłowo.

Na studiach I stopnia w pierwszych 4 semestrach prowadzone są głównie zajęcia z przedmiotów kierunkowych. Ich sekwencja jest prawidłowa z punktu widzenia powiązań przekazywanych treści i kształtowanych umiejętności. W semestrach piątym i szóstym prowadzone są głównie zajęcia specjalnościowe. Od semestru czwartego rozpoczyna się seminarium dyplomowe. Praktyka dyplomowa odbywa się po semestrze czwartym. Na studiach II stopnia zajęcia z przedmiotów kierunkowych prowadzone są w pierwszych 2 semestrach. W tym czasie trwa także nauka języka obcego. W semestrach trzecim i czwartym prowadzone są głównie zajęcia specjalnościowe. Od semestru drugiego rozpoczyna się seminarium magisterskie. Tak określona sekwencja zajęć jest prawidłowa z punktu widzenia powiązań przekazywanych treści i kształtowanych umiejętności.

Zajęcia na kierunku są realizowane w ramach kilku form: wykłady, ćwiczenia, konwersatoria, seminaria dyplomowe, praktyki (studia I stopnia). Na studiach stacjonarnych I stopnia na wykłady przypada 1020 godz. (51%), a na pozostałe 975 godz., tj. na ćwiczenia 23%, na konwersatoria 17%, seminaria 3%, praktyki 6%. Na studiach niestacjonarnych jest to odpowiednio 612 godz. (49%) i 633 godz., tj. na ćwiczenia 22%, na konwersatoria 16%, seminaria 3%, praktyki 10%. Na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych II stopnia struktura form zajęć jest identyczna: wykłady 63%, ćwiczenia 20%, na konwersatoria 7%, seminaria 10%. Taki dobór form zajęć i proporcje liczby godzin zajęć dla studiów I i

II stopnia o profilu ogólnoakademickim są prawidłowe i zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Zajęcia wybieralne na studiach stacjonarnych I stopnia realizowane są w łącznym wymiarze 810 godzin i 75 ECTS. Na studiach niestacjonarnych na zajęcia wybieralne przeznaczono 534 godz. i 75 ECTS. Oznacza to, że dla obydwu trybów studiów przewidziano na zajęcia będące przedmiotem wyboru 42% ECTS, co spełnia wymagania w tym zakresie. Zajęcia wybieralne na studiach stacjonarnych II stopnia realizowane są w łącznym wymiarze 540 godzin i 77 ECTS. Na studiach niestacjonarnych na zajęcia wybieralne przeznaczono 324 godz. i także 77 ECTS. Do zajęć do wyboru zalicza się zajęcia ogólnouniwersyteckie, ogólnowydziałowe, fakultatywne, specjalnościowe, zajęcia z obszaru nauk humanistycznych, lektoraty i zajęcia w języku obcym, seminarium dyplomowe (wybór tematyki), praktyki na studiach I stopnia (wybór miejsca). Należy wskazać, że dla pierwszych trzech grup zajęć oraz zajęć w języku obcym co roku jest przygotowywana nowa lista zajęć. Pozwala to na włączanie do programu studiów zagadnień najbardziej aktualnych z teoretycznego i praktycznego punktu widzenia. Program studiów I i II stopnia posiada silny związek z wynikami działalności naukowej prowadzonej przez nauczycieli akademickich zaangażowanych w jego realizację. Zarówno większość zajęć kierunkowych, jak i w szczególności zajęcia specjalnościowe związane są tematycznie z badaniami naukowymi o charakterze podstawowym, a często także działalnością na rzecz praktyki biznesu powiązaną z badaniami i zastosowaniami wiedzy teoretycznej. Do zajęć związanych z prowadzoną w Uczelni działalnością naukową w dyscyplinach, do których został przyporządkowany kierunek należy na studiach I stopnia 15 z grupy kierunkowych oraz zajęcia specjalnościowe. Przyporządkowano do nich zarówno na studiach stacjonarnych jak i niestacjonarnych łącznie 91 punktów ECTS, co jest zgodne z wymaganiami. Jako przykłady specjalności na studiach I stopnia mieszczących się w obszarze zainteresowań naukowych i prowadzonych badań nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia można podać specjalność *podatki i rachunkowość w małym i średnim przedsiębiorstwie* wiążącą się z profilem naukowym pracowników Katedry Finansów Publicznych oraz Katedry Finansów Przedsiębiorstw i Rachunkowości; specjalność *rachunkowość i sprawozdawczość* wiążącą się z zainteresowaniami naukowymi pracowników Katedry Finansów Przedsiębiorstw i Rachunkowości; specjalność *analitik finansowy* wiążącą się z zainteresowaniami naukowymi pracowników Katedry Bankowości i Rynków Finansowych oraz Katedry Ubezpieczeń i Inwestycji; specjalność *finansowe wsparcie biznesu* powiązaną z zainteresowaniami naukowymi pracowników Katedry Bankowości i Rynków Finansowych oraz Katedry Ubezpieczeń i Inwestycji oraz Katedry Finansów Przedsiębiorstw i Rachunkowości. Na studiach II stopnia do zajęć związanych z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinach, do których został przyporządkowany kierunek zaliczono 8 zajęć z grupy kierunkowych oraz zajęcia specjalnościowe. Zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych przyporządkowano do nich łącznie w zależności od specjalności 60-61 punktów ECTS, co spełnia wymagania w tym zakresie. Także specjalności na studiach II stopnia mieszczą się w obszarze zainteresowań naukowych i prowadzonych przez pracowników badań: specjalność *doradztwo podatkowe* wiąże się w szczególności z zainteresowaniami naukowymi pracowników Katedry Finansów Publicznych; specjalność *controlling i rewizja finansowa* wiąże się z zainteresowaniami naukowymi pracowników Katedry Finansów Przedsiębiorstw i Rachunkowości, specjalność *finanse zrównoważone* wiąże się z zainteresowaniami naukowymi pracowników Katedry Finansów Publicznych oraz Katedry Finansów Przedsiębiorstw i Rachunkowości; specjalność *FinTech* - Katedry Bankowości i Rynków Finansowych oraz Katedry Ubezpieczeń i Inwestycji. Należy dodatkowo wskazać, że zgłaszane przez pracowników tematy zajęć realizowane w ramach modułu przedmiotów ogólnowydziałowych, fakultatywnych, dodatkowych w języku obcym, seminarium dyplomowego wiążą się z prowadzoną przez nich działalnością naukową w dyscyplinie wiodącej i uzupełniającej.

Na studiach stacjonarnych I stopnia prowadzone są zajęcia z języka obcego: lektorat w wymiarze 120 godz. (8 ECTS) oraz dodatkowe zajęcia w języku obcym – 30 godz. (4 ECTS). Na studiach niestacjonarnych lektorat jest prowadzony w wymiarze 72 godz. (8 ECTS), a dodatkowe zajęcia wykładowe w języku obcym w wymiarze 18 godz. (4 ECTS). Natomiast na studiach stacjonarnych II stopnia lektorat w wymiarze 60 godz. (4 ECTS), a dodatkowe zajęcia wykładowe w języku obcym – 30 godz. (4 ECTS). Na studiach niestacjonarnych odpowiednio 36 godz. i 4 ECTS oraz 18 godz. i 4 ECTS. Rozwijaniu kompetencji językowych służy także studiowanie na wskazanej w sylabusach literaturze obcojęzycznej oraz korzystanie z literatury obcojęzycznej przy pisaniu prac dyplomowych i magisterskich. Należy także wskazać, że studenci kierunku mają możliwość uczestniczenia w dodatkowych zajęciach realizowanych w języku obcym, które nie zostały uwzględnione w programie studiów. Są to różnego rodzaju wykłady prowadzone przez zagranicznych gości w ramach wykładów otwartych, prelekcje organizowane w ramach konferencji uczelnianych czy spotkania z praktykami. W programie studiów I stopnia jako obowiązkowe zajęcia z dziedziny nauk humanistycznych prowadzona jest *etyka w biznesie* – 30 godz. (3 ECTS) na studiach stacjonarnych oraz 18 godz. (3 ECTS) na studiach niestacjonarnych. Drugie zajęcia z tego obszaru są wybieralne – 15 godz. (2 ECTS) zarówno na studiach stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Na studiach stacjonarnych II stopnia zajęcia z dziedziny nauk humanistycznych realizowane są w wymiarze 45 godz. (5 ECTS), a na niestacjonarnych 27 godz. (5 ECTS).

Program studiów stacjonarnych I i II stopnia obejmuje zajęcia prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w wymiarze 45 godz., a studiów niestacjonarnych dla obydwu stopnia 27 godz. Wymiary są zgodne z wymaganiami w tym zakresie.

Metody kształcenia są zorientowane na studentów, motywują ich do aktywnego udziału w procesie nauczania oraz umożliwiają studentom osiągnięcie efektów uczenia się, w tym w szczególności umożliwiają przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności.

Metody kształcenia są wskazane w sylabusach zajęć. Podstawowe znaczenie odgrywają klasyczne metody kształcenia. Są one dostosowane do specyfiki oraz formy zajęć – wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów, seminariów. Do prowadzenia wykładów stosowane są głównie takie metody jak: wykład informacyjny, wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, wykład konwersatoryjny, wykład z analizą przykładów praktycznych lub studiami przypadków. Nauczyciele akademicy prowadzący wykłady dbają o interakcje ze studentami podczas zajęć poprzez formułowanie problemów i zadawanie dotyczących ich pytań oraz wyjaśniania sygnalizowanych wątpliwości. Do prowadzenia ćwiczeń wykorzystywane są takie metody jak: klasyczna metoda problemowa, analiza literatury i aktów prawnych z dyskusją, rozwiązywanie zadań i przykładów, dyskusja i debata dydaktyczna, praca zespołowa, analiza przypadków, prezentacje połączone z wystąpieniami, praca na materiałach źródłowych oraz objaśnianie i wyjaśnianie. Na wielu zajęciach wykorzystywane są także techniki multimedialne, a zakres ich stosowania jest rozszerzony dzięki zainstalowaniu w kilku salach tablic interaktywnych. Na kierunku zarówno na studiach I, jak i II stopnia systematycznie wprowadzane są innowacyjne metody pracy ze studentami. Jako przykłady można wskazać: metoda Jigsaw na zajęciach z zaawansowanej rachunkowości finansowej i rachunkowości bankowej; metoda kuli śnieżnej – na zajęciach z *podstawy rachunkowości, rachunkowości bankowej, matematyki dla ekonomistów, biznes planu*; metoda „66” (odmiana burzy mózgow) – na *ubezpieczeniach w działalności gospodarczej, ubezpieczeniach we współczesnej gospodarce, Learning-by-doing* (praca w grupach i podgrupach, swobodna dyskusja, panel, studium przypadków, ćwiczenie umiejętności praktycznych) – na zajęciach z *rynków finansowych, giełdy i obrotu papierami wartościowymi, rynku pieniężnego i walutowego*. Przykładem stosowania najnowszych osiągnięć dydaktyki akademickiej stosowania właściwie dobranych środków i narzędzi dydaktycznych są zajęcia

ze *współczesnych problemów gospodarczych*, na których studenci tworzą oryginalne prace projektowe dotyczące aktualnych kwestii ekonomicznych. Prace te przybierają różne formy, takie jak mapy myśli, infografiki, raporty, strony internetowe, krótkie filmy, aplikacje mobilne, chatboty, memy, gry tekstowe oraz komiksy. W trakcie zajęć wykorzystywane są narzędzia, takie jak Canva, Piktochart, Adobe Spark, Google Sites, Glide Apps, Whimiscal, Twine, Pixton, Playfactile oraz Quizizz. Innowacyjną metodę dydaktyczną, polegającą na analizie wydarzeń rynkowych z ostatniego tygodnia i przewidywaniu reakcji rynku w nadchodzących dniach stosuje się na zajęciach z inwestycji finansowych oraz giełdy i obrotu papierami wartościowymi. Ta metoda skłania studentów do śledzenia rynków finansowych i rozwijania umiejętności analizy sytuacji inwestycyjnych. Kolejny przykład dotyczy wykorzystywania gamifikację na zajęciach z *usług doradczych na rynku kapitałowym oraz warsztatach finansowych*. Studenci, podzieleni na grupy, pracują nad projektami opartymi na rzeczywistych przypadkach współpracy z firmami. Pełnią role doradców finansowych lub przedstawicieli firm i rozwiązują wyzwania związane z wyceną przedsiębiorstw, negocjacjami umów inwestycyjnych oraz reakcjami na uwagi KNF dotyczące prospektów emisyjnych. Rozwiązania są następnie omawiane i porównywane między grupami.

Na kierunku stosowany jest szeroki zakres metod kształcenia. Są one dostosowane do jego specyfiki, a w szczególności realizowanych ma nim specjalnościach. W ich doborze są uwzględniane najnowsze osiągnięcia dydaktyki akademickiej. Zapewniają one osiągnięcie przez studentów wszystkich efektów uczenia się.

Szereg metod kształcenia stosowanych na kierunku ma na celu stymulowanie studentów do samodzielności i pełnienia aktywnej roli w procesie nauczania. Na wielu zajęciach stosowane są analizy studiów przypadku. Przykładowo metoda ta jest stosowana przez pracowników Katedry Finansów Publicznych do prowadzenia zajęć we współpracy z doradcami podatkowymi. W ramach licznych zajęć studenci przygotowują projekty i prezentują je na forum grupy. Metoda projektów stosowana jest m.in. .a następujących zajęciach na studiach I i II stopnia: *instytucje rynku kapitałowego, instrumenty finansowania przedsiębiorstw, bankowość detaliczna i pośrednictwo finansowe, kreowanie przedsiębiorczości, analiza finansowa, zbuduj swoją karierę, organizacja systemu rachunkowości, finanse przedsiębiorstw, planowanie finansowe, analiza finansowa banku i instytucji ubezpieczeniowej, bankowość korporacyjna, polityka innowacyjna*.

Istotnym czynnikiem stymulującym do pełnienia przez studentów aktywnej roli w procesie nauczania jest obowiązujące w Uczelni i przestrzegane na kierunku administracyjne ograniczenie liczebności grup studenckich. Grupy ćwiczeniowe liczą nie więcej niż 35 osób, grupy konwersatoryjne i lektoraty – do 20 osób. Grupy seminaryjne na studiach I stopnia mogą liczyć do 8 osób, a na studiach II stopnia 7 osób. Minimalna liczba studentów na wykładach to 20 osób. Rozwiązania te pozwalają na jakość prowadzonych zajęć, umożliwiając lepszy kontakt między studentami a nauczycielami i stosowanie aktywizujących metod kształcenia. Wybór grupy przez studenta następuje podczas elektronicznych zapisów w systemie USOS, co ma wpływ na zwiększanie aktywnej roli studentów w procesie nauczania. Metody kształcenia stosowane na studiach I i II stopnia nastawione są na przygotowanie studentów do prowadzenia działalności naukowej w zakresie dyscyplin, do których kierunek jest przyporządkowany lub udział w tej działalności. Są one wspomagane przez stosowanie odpowiednio dobranych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych. Należy wskazać, że na trzecim semestrze studiów I stopnia prowadzone są w formie konwersatorium zajęcia z *metodologii pracy naukowej*. Studenci są przygotowani do zarządzania informacją naukową (gromadzenie informacji, przetwarzanie informacji, interpretacja informacji, wykorzystanie informacji) m.in. na zajęciach z *rynków finansowych, giełdy i obrotu papierami wartościowymi, rynku pieniężnego i walutowego*. W tym celu wykorzystywane są serwisy informacyjne. Przygotowaniu do prowadzenia

działalności naukowej służy wskazana powyżej realizacja projektów przez studentów. Na zajęciach z *inwestycji alternatywnych* – od kryptowalut do dzieł sztuki oraz finansów przedsiębiorstw studenci samodzielnie opracowują recenzje artykułu naukowego oraz przygotowują esej naukowy. Szczególną rolę w przygotowaniu studentów do pracy naukowej mają seminarium licencjackie i magisterskie. Na seminariach stosowana jest technika design thinking.

Metody kształcenia umożliwiają przygotowanie studentów do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności. W odpowiednim zakresie uwzględniają innowacyjne podejścia do nauczania. Do nauczania języka obcego stosowane są takie metody jak: praca z podręcznikiem programowym, analiza tekstów, metoda projektowa, praca w grupach, analiza przypadków, dyskusja na forum grupy. Studentom udostępniane są na platformach MS Teams i Wirtualny Kampus materiały dydaktyczne do zajęć. Metody te pozwalają na doskonalenie i rozszerzenie znajomości gramatyki. Poza tym systematycznie wprowadzane jest słownictwo ogólne i fachowe odpowiadające kierunkowi studiów. Ćwiczone są wszystkie cztery sprawności językowe - czytanie ze zrozumieniem, rozumienie ze słuchu, mówienie, pisanie. Rozwijane są także umiejętności w zakresie posługiwania się językiem obcym poprzez debaty, odgrywanie scenek rodzajowych, pisanie listów, wypracowań. Umiejętności językowe doskonalone są także w ramach zajęć prowadzonych w języku obcym z zastosowaniem metod wykładu konwersatoryjnego i problemowego wspieranych prezentacjami multimedialnymi. Taki rodzaj metod kształcenia umożliwia uzyskanie kompetencji w zakresie opanowania języka obcego co najmniej na poziomie B2 w przypadku studiów I stopnia i B2+ na poziomie studiów II stopnia.

Program studiów I i II stopnia oraz obowiązujące w Uczelni rozwiązania organizacyjne stwarzają studentom duże możliwości indywidualnego kształtowania ścieżki kształcenia. Studenci mają możliwość wyboru zajęć specjalistycznych i ogólnouniwersyteckich, nauki języka obcego, zajęć w języku obcym oraz na studiach I stopnia zajęć w ramach wychowania fizycznego i miejsca odbywania praktyk. Także sposób zapisów na seminarium pozwala na dokonanie wyboru interesującej studenta tematyki pracy dyplomowej i opiekuna naukowego. Taka indywidualizacja programu studiów jest dostępna dla wszystkich studentów, co skutkuje tym, że każdy z nich ma prawo w określonych granicach ustalać dla siebie indywidualną ścieżkę kształcenia. Od roku akademickiego 2021/2022 Wydział wprowadził samodzielne zapisywanie się studentów na grupy zajęciowe, tym samym pozwalając studentom lepiej dopasować plan studiów do własnych potrzeb oraz dając możliwość wyboru osoby prowadzącej. Zgodnie z Regulaminem studiów studenci mogą studiować według indywidualnego programu studiów (IPS) oraz mogą starać się o zgodę na indywidualną organizację studiów (IOS). IPS przeznaczony jest dla studentów wybitnych ze średnią ocen powyżej 4,5 i umożliwia ustalenie indywidualnego programu studiów oraz ich skrócenie. Studenci studiujący na co najmniej dwóch kierunkach, wychowujący dzieci, osoby z niepełnosprawnościami, osoby chore, studenci szczególnie zaangażowani na rzecz środowiska akademickiego itp. mogą uzyskać IOS pozwalający na indywidualne ustalenie terminów i sposobu realizacji obowiązków. Z IOS w skali Wydziału corocznie korzysta kilkudziesięciu studentów. Rozwiązaniem skierowanym do studentów mających wybitne osiągnięcia sportowe, artystyczne, w działalności społecznej (w tym wolontariat) czy badawczej jest „Program dwutorowej kariery UMCS”, który umożliwia zwolnienie z części zajęć dydaktycznych oraz zdawanie egzaminów za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Każdego roku kilka osób w skali kierunku realizuje karierę dwutorową (głównie sportowcy).

Na kierunku nie ma specjalnego programu studiów dla studentów z niepełnosprawnościami. Szczegółowe regulacje dotyczące ich uczestnictwa w zajęciach ustalane są na poziomie Uczelni. Studenci z niepełnosprawnością mają możliwość uczestniczenia w zajęciach z asystentem, korzystania z tłumacza języka migowego oraz innych dostosowań, takich jak nagrywanie zajęć czy zmiana formy egzaminu. Uczelnia corocznie prowadzi szkolenia w zakresie umiejętności pracy z osobami

niepełnosprawnymi oraz z problemami zdrowia psychicznego (w tym depresje), w których uczestniczyli pracownicy Wydziału Ekonomicznego.

Na kierunku prowadzone są zajęcia dydaktyczne z wykorzystaniem metod i technik nauczania na odległość (zajęcia e-learningowe). Do tego celu korzysta się z dwóch narzędzi informatycznych: platformy Wirtualny Kampus oraz aplikacji Teams w ramach ogólnouniwersyteckiej licencji Microsoft Office 365. Dodatkowo wykorzystywany jest system do obsługi studiów USOSweb UMCS. W programie studiów jedynymi zajęciami realizowanymi za pomocą metod i technik kształcenia na odległość są *etyka w biznesie* (semestr 1 pierwszego stopnia) oraz po jednych zajęciach na studiach I i II stopnia z obszaru nauk humanistycznych. Dla pozostałych zajęć przyjęto możliwość zorganizowania dni zajęć zdalnych (przede wszystkim wykładowych i zajęć wybieralnych) lub zajęć zdalnych w pierwszej połowie dnia z przerwą na dojazd i zajęciami stacjonarnymi w drugiej połowie dnia. Co do zasady, zajęcia seminaryjne w pierwszym semestrze prowadzenia seminarium powinny odbywać się w formie stacjonarnej, a w ostatnim semestrze zajęć (kiedy stają się zadaniowe) w formie zdalnej z możliwością spotkań stacjonarnych. Zajęcia ćwiczeniowe, konwersatoryjne i laboratoryjne powinny odbywać się w formie stacjonarnej, a w uzgodnieniu z nauczycielem akademickim i pod warunkiem osiągnięcia efektów uczenia się mogą w formie zdalnej. Informacja o formie prowadzenia zajęć jest umieszczona w sylabusie. Zaplanowane zajęcia zdalne podlegają weryfikacji pod kątem zgodności z przepisami obowiązującymi w Uczelni. Na kierunku model organizacji dydaktyki jest nastawiony na zapewnienie jak największej liczby godzin realizowanych stacjonarnie. Na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych możliwe jest odrabianie zajęć w formie zdalnej w przypadku zdarzeń losowych, które uniemożliwiły planową realizację zajęć. Możliwość taka uzgadniana jest z prodziekanem ds. jakości kształcenia i po uzyskaniu zgody, o ile wyczerpane zostały możliwości zaplanowania zajęć w formie stacjonarnej ze względu na zajętość sali, czy podziały studentów na inne grupy zajęciowe.

Na kierunku realizowane są obowiązkowe praktyki studenckie, które stanowią integralną część programu studiów na studiach I stopnia, zarówno stacjonarnych jak i niestacjonarnych.

Zgodnie z sylabusem przedmiotu praktyki zawodowe na studiach I stopnia odbywają się w czwartym semestrze i trwają 120 godzin zegarowych, co stanowi ekwiwalent 160 godzin dydaktycznych (4 ECTS). Biorąc pod uwagę liczbę godzin dydaktycznych i przypisaną liczbę punktów ECTS praktykom zawodowym, rekomenduje się przypisanie prawidłowej liczby punktów ECTS, aby była zgodna obowiązującymi regulacjami prawnymi. Umieszczenie praktyk w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych pozwala studentom na swobodną realizację praktyk.

Analiza stanu faktycznego wskazuje, że efekty uczenia się przypisane praktykom na studiach I stopnia są zgodne z efektami uczenia się przypisanymi do pozostałych zajęć i odnoszą się do 3 efektów uczenia się w zakresie umiejętności i 2 efektów uczenia się w zakresie kompetencji społecznych.

Weryfikacja stopnia osiągnięcia efektów uczenia się przypisanych praktyce zawodowej następuje na podstawie weryfikacji dokumentacji praktyk. Jednym z jej elementów jest zaświadczenie o odbytej praktyce, które zawiera tabelę z wypisanymi efektami uczenia się i oceną stopnia osiągnięcia (słabo, średnio, dobrze, bardzo dobrze) dokonywaną przez opiekuna praktyki w zakładzie pracy. Od roku akademickiego 2023/2024 opiekun praktyk ze strony zakładu może zaznaczyć, że student nie osiągnął efektów uczenia się przypisanych praktykom. Po ocenie szczegółowych efektów uczenia się, opiekun praktyk ze strony zakładu wystawia ogólną ocenę praktyki z możliwością dołączenia uwag dotyczących jej przebiegu. Kolejnym elementem weryfikacji efektów uczenia się przypisanych praktykom zawodowym jest rozmowa, która odbywa się przed wystawieniem ostatecznej oceny z praktyk podczas której promotor przeprowadza omawiają ze studentem doświadczenia i wrażenia z praktyk.

Analiza stanu faktycznego wskazuje, że opiekunem praktyk zawodowych są osoby pełniące funkcję promotorów. Do obowiązków opiekuna praktyk należą m.in.:

- nadzorowanie realizacji praktyki zgodnie z efektami uczenia się;
- dokonywanie zaliczenia praktyki na podstawie przedłożonego przez studenta zaświadczenia z odbytej praktyki;
- prowadzenie ewidencji udzielonych zaliczeń;
- przeprowadzanie hospitacji praktyki w sposób ustalony z zakładem pracy;
- przeprowadzanie spotkania informacyjnego dla studentów, nad którymi sprawuje opiekę i których realizację praktyk nadzoruje;
- objaśnianie studentom zasad realizacji praktyki, w tym w szczególności przedstawienia efektów uczenia się przypisanych praktykom, terminach realizacji, warunkach zaliczenia i oceny praktyki;
- sprawdzenie zakładu pracy wybranego samodzielnie przez studenta pod kątem możliwości osiągnięcia efektów uczenia się przypisanych praktykom;
- monitorowanie działań prowadzonych przez studenta w systemie, związanych z realizacją praktyki.

Liczba opiekunów oraz ich kompetencje i doświadczenie zapewniają prawidłowy przebieg realizacji praktyki zawodowej.

Analiza stanu faktycznego wskazuje, że weryfikacja infrastruktury miejsc, w których studenci realizują praktyki zawodowe, odbywa się poprzez kilka kluczowych etapów:

- opiekunowie praktyk są odpowiedzialni za początkową weryfikację i analizę miejsc praktyk oraz ich infrastruktury. Odbywa się to głównie podczas rozmów dotyczących akceptacji miejsca praktyk jak również weryfikujących efekty uczenia się osiągnięte przez studentów podczas praktyk. Dyskusja pomiędzy promotorem a studentem umożliwia ocenę miejsca i sposobu realizowania praktyki, a zebrane informacje są cenne w ocenie jakości infrastruktury.
- informacje zebrane przez opiekunów praktyk są przekazywane do pełnomocnika dziekana ds. praktyk i staży. Na tej podstawie pełnomocnik może osobiście wizytować nowe miejsca praktyk, zwłaszcza te, które są brane pod uwagę jako potencjalne nowe lokalizacje. Wizyty te, często związane ze spotkaniami dotyczącymi uzgodnień i zasad organizacji praktyk zawodowych, umożliwiają bezpośrednią ocenę infrastruktury i warunków pracy w danym przedsiębiorstwie lub organizacji.
- dziekan oraz prodziekan utrzymują stały kontakt z głównymi partnerami z otoczenia społeczno-gospodarczego wydziału. W trakcie tych interakcji, regularnie poruszany jest temat praktyk zawodowych. Spotkania te, zarówno w siedzibie uczelni, jak i w miejscach praktyk, umożliwiają bezpośrednią ocenę warunków infrastrukturalnych oferowanych przez firmy. Takie wizyty są szczególnie ważne w kontekście oceny zgodności infrastruktury z wymaganiami programu i potrzebami studentów.
- zebrane informacje są wykorzystywane do opracowywania i aktualizacji bazy praktyk, która zawiera sprawdzone miejsca praktyk na kolejne lata akademickie. Dzięki temu, studenci mają dostęp do aktualnej i dokładnie zweryfikowanej listy miejsc, w których mogą odbywać praktyki zawodowe.

Analiza stanu faktycznego wskazuje, że podpisywana jest deklaracja przyjęcia praktykanta w celu odbycia praktyki objętej programem studiów. Praktykodawca zobowiązuje się do zapewnienia studentowi odbywającemu praktykę stanowiska oraz warunków pracy zgodnych z przepisami prawa pracy; zapewnienie praktykantowi miejsca pracy spełniającego wymogi realizacji praktyk w tym a szczególności zapewnienia możliwości osiągnięcia efektów praktyki; wyznaczenia osoby odpowiedzialnej za organizacyjny i merytoryczny nadzór nad realizacją zwanej patronem praktykanta;

opracowania wraz ze studentem planu realizacji praktyki; nadzoru nad realizacją przez praktykanta praktyki zgodnie z przyjętym planem realizacji praktyki; wystawienia zaświadczenia o odbyciu praktyk wraz z informacją o efektach praktyki zrealizowanych przez praktykanta podczas praktyki.

Na Uczelni procedura obsługi praktyk odbywa się za pomocą Systemu Obsługi Praktyk, w którym dokonywana jest rejestracja miejsca praktyki, przygotowanie umowy/deklaracji na praktykę, a także zaliczenie praktyki na podstawie przedstawionego przez studenta zaświadczenia o ukończeniu praktyki.

Analiza stanu faktycznego wskazuje, że w okresie pandemii koronawirusa Wydział wdrożył procedurę realizacji praktyk zawodowych obowiązującą w okresie zagrożenia epidemiologicznego COVID-19. Zgodnie z tą procedurą studenci mogli realizować praktyki obowiązkowe zgodnie z programem studiów, na podstawie uznania efektów uczenia się osiągniętych podczas innej aktywności lub wcześniej niż termin wynikający z programu studiów. Praktyki mogły odbywać się na dwa sposoby, zarówno stacjonarnie z zachowaniem obowiązujących obostrzeń sanitarnych, jak i w sposób zdalny. Praktyki realizowane w sposób zdalny polegały na przygotowaniu zaawansowanego projektu rozwiązującego konkretne problemy życia gospodarczego. Projekty te były realizowane pod opieką wyznaczonej przez dziekana osoby oraz przedstawiciela organizacji zgłaszającej tematy projektów (np. Potencjał ekosystemów i klastrów z branży IT w Polsce). Z takiego typu rozwiązania skorzystali studenci, którzy nie mogli odbyć praktyki w jednostkach zewnętrznych (np. ze względów zdrowotnych lub braku miejsca odbycia praktyki). Efekty uczenia się z realizacji takiej formy praktyki były weryfikowane przez przedstawiciela organizacji zgłaszającej projekty do opracowania przez studentów. Zaliczenie praktyki odbywało się na podobnej zasadzie jak w przypadku praktyki realizowanej stacjonarnie, czyli poprzez wystawienie zaświadczenia o odbyciu praktyki zdalnej dla studenta opracowującego zlecony projekt.

Analiza stanu faktycznego wskazuje, że hospitacje w miejscach praktyk opierają się na działalności pełnomocnika dziekana ds. praktyk i staży, który utrzymuje stały i bezpośredni kontakt z studentami oraz praktykodawcami, zarówno telefoniczny, jak i mailowy, podczas całego okresu realizacji praktyk. Rola pełnomocnika polega na ścisłym monitorowaniu postępów studentów, wyjaśnianiu wszelkich wątpliwości oraz pomaganiu w rozwiązywaniu różnorodnych sytuacji, które mogą pojawić się w trakcie trwania praktyk. Taki model wsparcia ma na celu zapewnienie studentom optymalnych warunków do nauki i zdobywania doświadczenia zawodowego, jednocześnie pozwalając na elastyczne reagowanie na bieżące wyzwania. Co więcej, pełnomocnik dziekana regularnie kontaktuje się z wybranymi praktykodawcami przed rozpoczęciem nowego okresu praktyk, aby omówić warunki i oczekiwania na nadchodzący rok. Takie podejście zapewnia ciągłość współpracy oraz umożliwia dostosowywanie programu praktyk do aktualnych potrzeb rynku pracy i standardów edukacyjnych.

Uczelnia zapewnia studentom miejsca odbywania praktyk, które są dostępne w bazie praktyk i stażu na stronie internetowej Wydziału. Wyszukiwarka pozwala filtrować po kierunku studiów i dla kierunku finanse i rachunkowość dostępnych jest 280 propozycji praktyk (na dzień 16.12.2023). Baza zawiera dane firmy, branże, stanowisko, okres wraz z liczbą miejsc oraz wymagania.

Na stronie internetowej Wydziału w zakładce dla studentów dostępne są informacje dotyczące praktyk studenckich. Studenci mogą tam znaleźć informacje dotyczące organizacji praktyk, w tym kontakt wraz z terminami konsultacji pełnomocnika dziekana ds. praktyk i staży, cel praktyk, czas trwania praktyk, miejsce odbywania praktyk, realizację praktyk oraz link do Systemu Obsługi Praktyk. Co więcej studenci mogą znaleźć także procedury i regulacje prawne takie jak skrócona procedura rozliczania praktyk zawodowych, procedura realizacji praktyk zawodowych, instrukcja systemu obsługi praktyk – moduł student czy zarządzenie w sprawie organizacji i odbywania praktyk objętych planem studiów. Na stronie internetowej wydziału wskazane są także efekty praktyk dla poszczególnych kierunków studiów. Są także dostępne formularze do pobrania takie jak formularz zgłoszeniowy na praktyki oraz

wniosek o zaliczenie praktyki na podstawie innej aktywności. Instrukcja Systemu Obsługi Praktyk – moduł student zawiera informacje takie jak realizacja praktyki krok po kroku, przedstawienie różnych sposobów realizacji praktyk oraz dodatkowe funkcjonalności Systemu Obsługi Praktyk np. ankieta dla praktykanta, dokumentacja praktyki, informacje o odbytych praktykach w suplemencie do dyplomu czy czerwone alerty określające status praktyki.

Analiza stanu faktycznego wskazuje, że przeglądy praktyk odbywają się na podstawie analizy uwag praktykodawców oraz zbieraniu opinii studentów. Uczelnia systematycznie dokonuje analizy uwag składanych przez praktykodawców w zaświadczeniach o odbytej praktyce. Pełnomocnik dziekana ds. praktyk i staży, wraz z opiekunami praktyk, regularnie przeprowadza rozmowy z praktykodawcami, co pozwala na dogłębną ocenę przygotowania studentów do praktyk. Co więcej Uczelnia aktywnie zbiera i analizuje opinie studentów dotyczące doświadczeń zdobytych podczas praktyk zawodowych. Informacje te są pozyskiwane głównie przez opiekunów praktyk – promotorów, w trakcie rozmów weryfikujących osiągnięte efekty uczenia się. Wynikiem takich przeglądów jest rozwój oferty miejsc praktyk (Uczelnia reaguje na potrzeby i zainteresowania studentów; organizuje targi pracy zapraszając podmioty, które w opinii studentów wyróżniły się jako wartościowi praktykodawcy), dostosowanie programów praktyk bazując na informacjach zwrotnych od praktykodawców oraz intensyfikacja współpracy z przedsiębiorstwami (np. współpraca z firmą Vistra).

Organizacja roku akademickiego jest corocznie ustalana w pismach okólnych wydawanych przez Rektora. Określa ona podział roku na okresy zajęć dydaktycznych, sesje egzaminacyjne oraz dni wolne od zajęć. Struktura czasowa organizacji roku akademickiego obowiązująca w Uczelni umożliwia studentom efektywne nabywanie wiedzy, rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych oraz przygotowania się do egzaminów. Zajęcia dydaktyczne na studiach stacjonarnych odbywają się od poniedziałku do piątku w godz. 8:00-20:00 w blokach dwugodzinnych. Pomędzy poszczególnymi zajęciami planowane są 15 minutowe przerwy. Należy zaznaczyć, że ostatni blok zajęciowy 18:30 – 20:00 jest niezmiernie rzadko wykorzystywany. Zajęcia na studiach niestacjonarnych prowadzone są w systemie weekendowym, w soboty i niedziele od godziny 8 do 19, w blokach trzygodzinnych, pomiędzy poszczególnymi zajęciami planowane są 15-minutowe przerwy. Dodatkowo jest przewidziana jedna godzinna (13:00–14:00) przerwa obiadowa.

W trakcie semestru organizowanych jest około 12 zjazdów oraz planowane są 1-2 zjazdy „zapasowe” na ewentualne odrabianie zajęć. Plany zajęć są układane zgodnie z wytycznymi zawartymi w corocznie określanych Preferencjach układania planów oraz w procedurze Zasady planowania i monitorowania realizacji zajęć. Takie podejście umożliwia uporządkowaną organizację zajęć, dostosowaną do potrzeb studentów oraz efektywne zarządzanie harmonogramem nauczania. Plany zajęć są umieszczane na stronie internetowej wydziału. Także programy studiów oraz sylabusy przedstawione w formie informatora znajdują się na wydziałowej stronie internetowej. Informacja o organizacji zajęć jest dostępna na stronie internetowej Wydziału oraz w systemie USOS. Każdorazowo przed sesją egzaminacyjną na stronie Uczelni udostępniany jest harmonogram sesji. Daty egzaminów ustalane są w myśl zasady zachowania równomiernego rozłożenia egzaminów. Oceny końcowe (zaliczenie ćwiczeń, seminariów, egzaminów) są publikowane przez prowadzących w systemie USOS. Podejście takie pozwala studentom na uzyskanie informacji o zaliczeniu w dowolnym momencie. Zaznaczyć warto, że rozwiązanie to pozwoliło na rezygnację z tradycyjnych, papierowych indeksów. Stosowane na kierunku rozplanowanie zajęć umożliwia efektywne wykorzystanie czasu przeznaczanego na udział w zajęciach i samodzielne uczenie się. Jednocześnie czas przeznaczony na sprawdzanie i ocenę efektów uczenia się umożliwia weryfikację wszystkich efektów uczenia się oraz dostarczenie studentom informacji zwrotnej o uzyskanych efektach.

Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 2 (kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione)

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Treści programowe na studiach I i II stopnia są zgodne z efektami uczenia się. Uwzględniają aktualny stan wiedzy i metodyki badań w dyscyplinach, do których został przyporządkowany kierunek, jak również wyniki działalności naukowej prowadzonej w Uczelni w tych dyscyplinach.

Określony w programach studiów I i II stopnia łączny nakład pracy studenta wyrażony w punktach ECTS jest zgodny z przepisami. Struktura punktów przypisanych do grup zajęć i poszczególnych zajęć jest właściwa z punktu widzenia możliwości osiągnięcia założonych efektów uczenia się. Liczba godzin zajęć realizowanych z bezpośrednim udziałem nauczycieli i studentów pozwala na osiągnięcie założonych efektów uczenia się. Udział przypisanych do nich punktów ECTS w ich łącznej liczbie dla studiów stacjonarnych jest zgodny z wymaganiami. Sekwencja realizacji zajęć jest prawidłowa. Proporcje form zajęć na studiach I i II stopnia są dostosowane do ogólnoakademickiego profilu kształcenia i umożliwiają osiągnięcie założonych efektów uczenia się. Studenci mają zapewnioną możliwość wyboru w szerokim zakresie zajęć a przyporządkowana do nich łączna liczba punktów ECTS spełnia wymagania określone w przepisach. W programie studiów I i II stopnia zostały uwzględnione zajęcia z dziedziny nauk humanistycznych z wymaganą liczbą punktów ECTS.

Do zajęć związanych z przygotowaniem studentów do działalności naukowej bądź udziałem w niej na studiach I i II stopnia została przyporządkowana ponad połowa punktów ECTS przyjętych dla całego programu. Program studiów uwzględnia duży wymiar zajęć z języka obcego. Program studiów przewiduje niewielki zakres zajęć prowadzonych za pomocą metod i technik kształcenia na odległość. Do prowadzenia zajęć na obydwu poziomach studiów stosowany jest szeroki zestaw metod dydaktycznych. Są one prawidłowo dostosowane do poszczególnych zajęć. Wykorzystywane są nowoczesne metody dydaktyczne i wspomagające je narzędzia i techniki pozwalające na osiągnięcie efektów uczenia się. Metody te pozwalają na przygotowanie studentów do prowadzenia badań naukowych lub udziału w nich. Metody kształcenia stosowane na lektoratach i wykładach w języku obcym pozwalają na nabycie przez studentów kompetencji językowych w zakresie posługiwania się fachowym językiem obcym na wymaganym poziomie odpowiednio B2 i B2+ oraz poznania fachowej terminologii z zakresu finansów i rachunkowości. Metody i techniki kształcenia na odległość stosowane są zasadniczo jedynie pomocniczo. Program studiów I i II stopnia stwarza szerokie możliwości dostosowania procesu nauczania do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Organizacja zajęć dydaktycznych umożliwia efektywne wykorzystanie czasu przeznaczanego na udział studentów w zajęciach i samodzielne uczenie się oraz uwzględnia niezbędny czas na sprawdzanie i ocenę osiągnięcia efektów uczenia się.

Efekty uczenia się zakładane dla praktyk są zgodne z efektami uczenia się przypisanymi do pozostałych zajęć.

Treści programowe określone dla praktyki zawodowej, liczba godzin, a także umiejscowienie w planie studiów zapewniają osiągnięcie przez studentów określonych efektów uczenia się.

Zaproponowane metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się dla praktyk zawodowych, a także sposób ich dokumentowania umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów.

Ocena osiągnięcia efektów uczenia się dokonywana przez opiekuna praktyk ma charakter kompleksowy i odnosi się do zakładanych efektów uczenia się. Kompetencje i doświadczenie oraz kwalifikacje opiekunów praktyk oraz ich liczba umożliwiają prawidłową realizację praktyk.

Infrastruktura i wyposażenie miejsc odbywania praktyk są zgodne z potrzebami procesu nauczania i umożliwiają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się oraz prawidłową realizację praktyk.

Praktyki w czasie pandemii koronawirusa były realizowane tradycyjnie oraz poprzez realizację projektów, których tematykę proponowali przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego, a weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się opierała się o jasne i znane kryteria jakościowe.

Organizacja praktyk i nadzór nad ich realizacją odbywa się w oparciu o formalnie przyjęte i opublikowane zasady.

Uczelnia zapewnia studentom miejsca odbywania praktyk zawodowych, a w przypadku samodzielnego wskazania miejsca odbywania praktyki przez studenta odbywa się to zgodnie z przyjętymi zasadami na Uczelni.

Program praktyk, osoby sprawujące nadzór nad ich realizacją ze strony uczelni opiekunowie praktyk, efekty uczenia się podlegają systematycznej ocenie dokonywanej z udziałem studentów, a jej wyniki są wykorzystywane w ustawicznym doskonaleniu programu praktyk i ich realizacji.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Jako dobre praktyki odnoszące się do kryterium 2 można wskazać:

1. W programie studiów rozpoczętych od roku akademickiego 2022/2023 wprowadzono kilka istotnych zmian, które realizowały sugestie, jakie zostały podniesione w dyskusjach z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, nauczycielami akademickimi Wydziału Ekonomicznego i studentami. Wskazywały one m.in. na zasadność rozwijania umiejętności analitycznych, kompetencji językowych oraz upracticznienie studiów. Konsultacje takie dały interesariuszom zewnętrznym i wewnętrznym możliwość wpływu na kształt nowego programu studiów. W programie studiów obowiązującym od roku 2022/2023 wprowadzono również nowe specjalności, odpowiadające aktualnym trendom rynkowym (*analitik finansowy* na studiach I stopnia, *finanse zrównoważone* oraz *Fintech* na studiach II stopnia) przy utrzymaniu profili specjalności rachunkowych, menedżerskich i podatkowych, które zachowują aktualność i zainteresowanie ze strony rynku pracy.
2. Do planu studiów stopniowo wprowadzanych jest więcej zajęć prowadzonych lub współprowadzonych przez praktyków biznesu (m.in. zespół firmy Vistra czy firmy Doradca Zespół Doradców Finansowo-Księgowych). Ponadto w ramach zajęć z *rachunkowości* włączono dla wszystkich studentów moduły prowadzone z wykorzystaniem systemu finansowo-księgowego. Zwiększono także udział zajęć wybieralnych w języku obcym. Dodatkowo, studenci zainteresowani przystąpieniem do egzaminu certyfikującego z języka obcego otrzymują dofinansowanie z budżetu dziekana Wydziału (rocznie około 20 osób). Dofinansowaniem objęte są także mobilności studentów, którzy zostali zakwalifikowani w ramach Programu Erasmus+.

3. Program studiów charakteryzuje się dużą elastycznością, umożliwiając studentom samodzielny wybór godzin zajęć ćwiczeniowych oraz wybór specjalności i grupy seminaryjnej w oparciu o kryterium średniej ocen. W nowym programie studiów zwiększono udział zajęć wybieralnych na studiach I stopnia do 42% ECTS. Na studiach II stopnia udział ten zwiększył się do 69%. Indywidualizację ścieżki kształcenia dodatkowo wzmacnia możliwość samodzielnego zapisywania się na wybrane zajęcia do zaplanowanych grup oraz ubiegania się o Indywidualną Organizację Studiów. W ramach realizowanych zajęć studenci mają możliwość zdobycia certyfikatu CIMA oraz certyfikatu językowego. Program studiów kładzie nacisk na praktyczne zastosowanie wiedzy, obejmując zarówno tradycyjne wykłady i ćwiczenia, jak i projekty, praktyki zawodowe oraz zajęcia co-teachingowe we współpracy z praktykami biznesu. Program jest systematycznie poddawany monitorowaniu, uwzględniając opinie i informacje napływające z otoczenia społeczno-gospodarczego.
4. Program studiów jest udostępniony studentom w formie jednolitego informatora na stronie wydziałowej dla studentów. Taka przejrzysta forma prezentacji programu studiów ułatwia studentom planowanie swojej ścieżki edukacyjnej oraz wybór elementów programu zgodnie z ich zainteresowaniami i potrzebami.

Zalecenia

-

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

Stosowane są formalnie przyjęte i opublikowane, spójne i przejrzyste warunki przyjęcia kandydatów na studia, umożliwiające właściwy dobór kandydatów, zasady progresji studentów i zaliczania poszczególnych semestrów i lat studiów, w tym dyplomowania, uznawania efektów i okresów uczenia się oraz kwalifikacji uzyskanych w szkolnictwie wyższym, a także potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie nauczania poza systemem studiów.

Punktem wyjścia określenia warunków rekrutacji kandydatów na studia są propozycje składane przez kolegium dziekańskie Wydziału Ekonomicznego, co ma miejsce z ponad rocznym wyprzedzeniem w stosunku do momentu rozpoczęcia samej rekrutacji. Rekrutacja jest przeprowadzana na zasadach określanych przez Senat Uczelni. Warunki, tryb oraz terminy rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji na studia wyższe na rok akademicki 2024/2025 zostały przyjęte uchwałą Senatu UMCS z dn. 28 czerwca 2023 r. Zasady rekrutacji są podawane do wiadomości publicznej z rocznym wyprzedzeniem na stronach internetowych uczelni, w tym na stronie wydziałowej. Proces rekrutacji wspomagany jest przez Internetowy System Rekrutacyjny.

Na studia stacjonarne I stopnia na kierunek przyjmowani są kandydaci na podstawie ocen uzyskanych na zakończenie edukacji w szkolnictwie średnim. Podstawę sporządzenia listy rankingowej stanowi łączna liczba punktów obliczonych na podstawie wyników egzaminu maturalnego ("nowa matura") lub ustalonych na podstawie ocen egzaminu dojrzałości ("stara matura") uzyskanych przez kandydata z przedmiotów: matematyka (współczynnik 1,0), język obcy nowożytny (współczynnik 1,0), jeden przedmiot spośród: historia, geografia, język polski, wiedza o społeczeństwie, fizyka i astronomia, fizyka, chemia, biologia (współczynnik 0,7). Kandydaci na studia niestacjonarne I stopnia przyjmowani są na podstawie złożonego kompletu dokumentów według kolejności ich składania. Laureaci i finaliści

olimpiad przyjmowani są według zasad określonych przez Senat odrębną uchwałą. Uczelnia jednoznacznie wspiera również laureatów i finalistów olimpiad przedmiotowych przyjmując ich z pominięciem postępowania kwalifikacyjnego lub przyznając maksymalną liczbę punktów z danego przedmiotu.

Podstawowym warunkiem przyjęcia na studia II stopnia w obu trybach jest posiadanie dyplomu ukończenia studiów I, II stopnia lub jednolitych magisterskich. Kandydaci przyjmowani są według rankingu ocen na dyplomie z ukończonych studiów wyższych. W pierwszej kolejności kwalifikowani są absolwenci studiów I stopnia kierunku finanse i rachunkowość na Wydziale Ekonomicznym UMCS, następnie absolwenci innych kierunków studiów wyższych Wydziału, a w dalszej kolejności absolwenci kierunków pokrewnych z dziedzin nauk: społecznych (ekonomia i finanse, nauki o zarządzaniu i jakości, nauki prawne), ścisłych i przyrodniczych (matematyka) realizowanych na UMCS i w innych szkołach wyższych.

Warunki rekrutacji na studia stosowane w odniesieniu do kandydatów na kierunek są przejrzyste i selektywne w odniesieniu do studiów stacjonarnych I stopnia oraz na studia II stopnia. Umożliwiają dobór kandydatów posiadających wstępną wiedzę i umiejętności na poziomie niezbędnym do osiągnięcia efektów uczenia się. Są bezstronne i zapewniają kandydatom równe szanse w podjęciu studiów I stopnia na kierunku. Wyjątek stanowią formalne warunki rekrutacji na studia II stopnia, które stwarzają preferencje dla pewnych grup studentów. Wprowadzenie takich warunków rekrutacji na studia II stopnia nie powoduje jednak w praktyce ograniczenia w dostępie dla studiów dla kandydatów spoza Wydziału Ekonomicznego UMCS. Około połowy wszystkich kandydatów na studia II stopnia to absolwenci innych wydziałów UMCS oraz innych, głównie lubelskich uczelni. Uchwała rekrutacyjna Senatu nie zawiera informacji o oczekiwanych kompetencjach cyfrowych kandydatów, wymaganiach sprzętowych związanych z kształceniem z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz wsparciu uczelni w zapewnieniu dostępu do tego sprzętu.

Warunki i procedury potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów w Uchwale Senatu Nr XXIV - 28.35/19 z dn. 26 czerwca 2019 r. Rozstrzygnięcia przyjęte w tej uchwale są zgodne z warunkami określonymi w ustawie. W szczególności przyjęto, że łączna liczba punktów ECTS uzyskanych drogą potwierdzania efektów uczenia się nie może przekraczać 50% wszystkich punktów przewidzianych programem studiów. Na Wydziale Ekonomicznym został powołany pełnomocnik ds. potwierdzania efektów uczenia się oraz Wydziałowa Komisja ds. potwierdzania efektów uczenia się. Weryfikacja efektów uczenia się może przybrać formę egzaminu pisemnego lub ustnego, przy użyciu odpowiednich narzędzi weryfikujących efekty z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Wnioskującemu przysługuje prawo odwołania się od decyzji Komisji do Rektora. Do tej pory procedury te nie były stosowane w praktyce, gdyż na Wydział nie wpłynął żaden wniosek z prośbą o potwierdzenie efektów uczenia się.

Obowiązujące w Uczelni warunki i procedury zapewniają możliwość identyfikacji efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz oceny ich adekwatności w zakresie odpowiadającym efektom uczenia się określonym w programie studiów.

Warunki i procedury uznawania efektów uczenia się oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej określone zostały w regulaminie studiów. Student może przenieść się na UMCS z innej uczelni, w tym uczelni zagranicznej na ten sam lub inny kierunek studiów. Student może przenieść się na inną uczelnię za zgodą dziekana wydziału uczelni przyjmującej, jeżeli wypełnił wszystkie obowiązki wynikające z przepisów obowiązujących na wydziale, który opuszcza i złożył rezygnację z kontynuacji studiów na wydziale. Student innej uczelni może ubiegać się o przyjęcie na Uczelnię w trybie przeniesienia pod warunkiem zaliczenia co najmniej pierwszego semestru i spełnienia wszystkich wymogów wynikających z przepisów obowiązujących na poprzedniej uczelni.

Dziekan, podejmując decyzję o przyjęciu, określa rok i semestr studiów oraz warunki uzupełnienia przez studenta różnic programowych. Studentowi przenoszącemu się z innej uczelni, w tym zagranicznej, przypisuje się taką liczbę punktów ECTS, jaka jest przypisana efektom uczenia się uzyskiwanym w wyniku realizacji odpowiednich zajęć i praktyk w jednostce przyjmującej. W przypadku, gdy liczba punktów ECTS jest mniejsza, a ich brak spowodowałby niemożność uzyskania liczby punktów niezbędnej do ukończenia studiów student zobowiązany jest do uzupełnienia brakujących punktów ECTS do końca okresu kształcenia. Warunkiem przeniesienia zajęć zaliczonych w innej Uczelni, w tym w uczelni zagranicznej, w miejsce punktów przypisanych zajęciom (w tym praktykom) o ile przewiduje je program studiów, jest stwierdzenie zbieżności uzyskanych efektów uczenia się. Tak określone warunki i procedury zapewniają możliwość identyfikacji efektów uczenia się oraz oceny ich adekwatności w zakresie odpowiadającym efektom uczenia się określonym w programie studiów kierunku.

Studenci studiów I i II stopnia są zobowiązani do przygotowania prac dyplomowych. Zasady i procedury dyplomowania określone są w Regulaminie studiów oraz Procedurze dyplomowania Wydziału Ekonomicznego. Proces dyplomowania planowany jest z wyprzedzeniem na rok przed planowanymi seminariami. Pierwszym etapem jest wyznaczenie listy opiekunów naukowych, którzy są nauczycielami akademickimi posiadającymi stopień naukowy co najmniej doktora i specjalizującymi się w obszarach związanych z ekonomią i finansami. Oferta seminariów wraz z proponowanymi zagadnieniami jest dostępna na stronie internetowej wydziału. Zapisy na seminaria dyplomowe odbywają się elektronicznie przez uczelniany system, a decydujący jest średni wynik studenta z dotychczasowego toku studiów. Zatwierdzenia listy uczestników seminarium dokonuje właściwy prodziekan.

Problematyka prac dyplomowych na studiach I i II stopnia jest ściśle powiązana z efektami uczenia się dla kierunku oraz specyfiką samego kierunku. Zakres tematyczny analizowanych prac z ostatnich 3 lat odnosi się zarówno do finansów i ich subdyscyplin, jak również rachunkowości. Prace dyplomowe na kierunku mogą mieć charakter teoretyczny lub teoretyczno-empiryczny, przy czym studenci korzystają zarówno ze źródeł wtórnych (literatura przedmiotu, artykuły naukowe, raporty, opracowania publicystyczne), jak i pierwotnych (bazy danych statystyki publicznej, badania własne). Prace teoretyczno-empiryczne wymagają przygotowania projektu badań empirycznych, które opierają się na metodologii ekonomii i finansów, a także wykorzystują metody analizy danych ekonomicznych i społecznych. W pracach licencjackich studenci podejmują rozwiązywanie praktycznych problemów, korzystając zarówno z dostępnej literatury, jak i własnych badań. Natomiast w przypadku prac magisterskich wykorzystywane są bardziej zaawansowane metody badawcze, umożliwiające weryfikację bardziej zaawansowanych hipotez badawczych.

Warunkiem przystąpienia do egzaminu dyplomowego jest uzyskanie pozytywnych ocen ze wszystkich zajęć objętych programem studiów oraz zdobycie wymaganej liczby punktów ECTS. Pisemne prace dyplomowe są poddawane analizie w systemie antyplagiatowym (JSA). Opiekun naukowy pracy dyplomowej sprawdza kompletność wprowadzonych danych za pośrednictwem systemu APD i kieruje prace do kontroli antyplagiatowej. Od roku akademickiego 2022/2023 wszystkie prace dyplomowe na kierunkach Wydziału Ekonomicznego są poddawane analizie pod kątem poziomu podobieństwa ustawionego na średni, a nie wysoki, jak miało to miejsce wcześniej. Ocena wyniku raportu JSA jest dokonywana przez opiekuna naukowego, który następnie kieruje prace do recenzji. Recenzentów wyznacza prodziekan ds. jakości kształcenia, kierując się kryterium zbieżności tematyki zainteresowań naukowych recenzentów z tematyką pracy. Egzamin dyplomowy jest przeprowadzany w formie ustnej. W skład komisji egzaminacyjnej wchodzi nauczyciel akademicki posiadający stopień naukowy doktora habilitowanego jako przewodniczący, promotor i recenzent. Egzamin dyplomowy obejmuje prezentację pracy dyplomowej, odpowiedzi na pytania recenzenta i komisji egzaminacyjnej dotyczące

treści pracy oraz ogólnych zagadnień teoretycznych związanych z kierunkiem studiów ujętych w zestawieniach podawanych do wiadomości studentów na stronie internetowej wydziału.

System weryfikacji efektów uczenia się umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz rzetelną i wiarygodną ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, a stosowane metody weryfikacji i oceny są zorientowane na studenta, umożliwiają uzyskanie informacji zwrotnej o stopniu osiągnięcia efektów uczenia się oraz motywują studentów do aktywnego udziału w procesie nauczania, jak również pozwalają na sprawdzenie i ocenę wszystkich efektów uczenia się, w tym w szczególności przygotowania do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności.

Ogólne zasady weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się oraz postępów w procesie nauczania określone zostały w Regulaminie studiów. Przewidują one, że wszystkie realizowane przez studenta formy zajęć przewidziane w planie studiów kończą się egzaminem lub zaliczeniem na ocenę i są wpisywane do dokumentów przebiegu studiów. Przy zaliczeniu zajęć oraz składaniu egzaminów stosuje się tradycyjną skalę ocen 2,0-5,0. Wyniki egzaminów i zaliczeń dokonywanych w formie ustnej powinny być podawane do wiadomości studentów bezpośrednio po ich przeprowadzeniu, w przypadku egzaminów i zaliczeń dokonywanych w formie pisemnej – najpóźniej w ciągu 7 dni od ich przeprowadzenia. Student ma prawo wglądu do swojej pracy pisemnej po ogłoszeniu wyników. Ogłaszanie ocen z danego przedmiotu następuje w systemie USOS. Warunkiem zaliczenia semestru/roku jest spełnienie wszystkich wymagań objętych programem studiów dla danego okresu nauki. Student zalicza zajęcia w terminach przewidzianych planem studiów oraz składa egzaminy w sesji zaliczeniowo-egzaminacyjnej zgodnie z jej harmonogramem. Szczegółowy zakres wymagań ustala prowadzący zajęcia i podaje do wiadomości studentom na początku zajęć oraz ogłasza je w systemie USOS. Regulamin studiów przewiduje możliwość stosowania różnego rodzaju udogodnień przy podchodzeniu do zaliczeń i egzaminów dla osób z niepełnosprawnością. Zaliczenie semestru i uzyskanie wpisu na kolejny semestr/rok akademicki następuje w momencie uzyskania wszystkich zaliczeń i egzaminów, wynikających z programu studiów dla danego okresu nauki. Po otrzymaniu na egzaminie lub zaliczeniu oceny niedostatecznej studentowi przysługuje prawo zdawania jednego egzaminu lub zaliczenia poprawkowego. Egzamin lub zaliczenie poprawkowe nie może odbyć się wcześniej niż po 7 dniach od terminu pierwszego egzaminu/zaliczenia lub od dnia ogłoszenia wyników w przypadku egzaminu lub zaliczenia pisemnego. Należy wskazać, że studentom i pracownikom zapewniamy dostęp do wsparcia psychologicznego w przypadku trudnych sytuacji emocjonalnych. Konflikty dotyczące zachowania lub wyników są starannie badane i rozwiązywane, a w razie potrzeby przeprowadzane są egzaminy komisyjne, aby zapewnić rzetelność i transparentność oceniania. W przypadku uzasadnionej wątpliwości co do przebiegu zaliczenia bądź egzaminu dziekan z własnej inicjatywy lub na wniosek prowadzącego zajęcia lub studenta może zarządzić komisyjne sprawdzenie wiedzy i umiejętności studenta. W stosunku do studenta, który nie zaliczył semestru lub roku studiów, dziekan może wydać decyzję o skreśleniu go z listy studentów lub - na wniosek studenta - może wydać decyzję o warunkowym zezwoleniu na podjęcie studiów w następnym semestrze/roku lub zezwoleniu na powtarzanie semestru/roku studiów.

Zasady oceniania są ogólnodostępne i przekazywane do wiadomości studentom na początku każdego semestru, ustnie na pierwszych zajęciach oraz pisemnie w postaci sylabusu zajęć. Sylabusy są dostępne na stronie internetowej USOS, a obowiązkiem prowadzącego zajęcia jest zapoznanie studentów na pierwszych zajęciach z głównymi elementami sylabusu, w tym zasad oceniania.

Tak określone ogólne zasady weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się umożliwiają równe traktowanie studentów w procesie weryfikacji oceniania efektów uczenia się, w tym możliwość adaptowania metod i organizacji sprawdzania efektów uczenia się do potrzeb

studentów z niepełnosprawnością. Wskazane zasady i procedury zapewniają bezstronność, rzetelność i przejrzystość procesu weryfikacji oraz wiarygodność i porównywalność ocen.

Metody weryfikacji i kryteria oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia określone są w sylabusach. Są one dostosowane do stopnia oraz formy kształcenia na kierunku. Odpowiadają również specyfice zajęciowych efektów uczenia się. Podstawowe formy weryfikacji efektów uczenia się to: sprawdziany pisemne, kolokwia, dyskusje, egzaminy pisemne (opisowe i testowe) i ustne. Metody te są dostosowane do możliwości pomiaru osiągnięcia efektów przypisanych poszczególnym zajęciom. Dodatkowo do weryfikacji osiągania efektów uczenia się w trakcie zajęć służą: projekty, prace grupowe, referaty i prezentacje, a także na bieżąco oceniana jest aktywność i umiejętność pracy w zespołach. Do wykonania większości zadań projektowych niezbędna jest znajomość narzędzi informatycznych zorientowanych na wsparcie procesów decyzyjnych w finansach. W przypadku prowadzenia zajęć z zastosowaniem metod i technik kształcenia na odległość wiedza i umiejętności studentów określone w efektach uczenia się weryfikowane są za pomocą wybranych przez nauczycieli technik i narzędzi dostępnych na platformach Moodle i Wirtualny Kampus UMCS. Rozwiązania te gwarantują identyfikację studenta i bezpieczeństwo danych dotyczących studentów.

Efekty uczenia się osiągnane podczas praktyk potwierdzane są przez ich opiekunów w oparciu o wystawiane przez osoby nadzorujące ze strony zakładu pracy zaświadczenia. Potwierdzenie oceny i weryfikacja efektów uczenia się dokonywana jest na podstawie rozmowy opiekuna praktyk ze studentem, której przedmiotem jest omówienie prac realizowanych przez studenta na praktyce. W przypadku gdy w ramach praktyki przygotowywana jest praca dyplomowa student przedstawia opiekunowi naukowemu opracowane narzędzia badawcze i zebrane podczas praktyki materiały niezbędne do napisania pracy dyplomowej.

Stosowane na kierunku metody weryfikacji i oceny osiągnięcia efektów uczenia się umożliwiają sprawdzenie i ocenę przygotowania studenta do prowadzenia działalności naukowej. W ramach zajęć przygotowujących studentów do prowadzenia działalności naukowej stosowane są odpowiednio dobrane metody weryfikacji, jak np. projekty, analizy studiów przypadku, eseje. Szczególne znaczenie w tym zakresie mają metody weryfikacji stosowane w ramach zajęć z metodologii pracy naukowej (na studiach I stopnia) oraz seminariów dyplomowych prowadzonych na obydwu stopniach studiów, których istotnym elementem jest zapoznanie studentów z metodyką pracy naukowej. Weryfikacja rezultatów procesu nauczania obejmuje przede wszystkim spełnienie minimalnych kryteriów stosowanych wobec prac dyplomowych, ocenę samodzielności w przygotowaniu prac dyplomowych (z wykorzystaniem systemu antyplagiatowego JSA) oraz odpowiednie planowanie i przeprowadzanie egzaminów dyplomowych. Egzamin dyplomowy winien wykazać zdolność studenta do samodzielnego zidentyfikowania problemów zawartych w pytaniach egzaminacyjnych, umiejętność kompleksowego i przekonującego przedstawienia odpowiedzi na pytania z zakresu objętego programem studiów, zarówno w kontekście przedmiotów specjalistycznych, jak i obszaru tematycznego pracy dyplomowej. Student powinien być w stanie korzystać zarówno z dostępnej literatury, jak i własnych przemyśleń, logicznie prowadzić argumentację oraz posługiwać się klarownym i precyzyjnym językiem.

W odniesieniu do nauki języka obcego prowadzonej na lektoratach weryfikacja osiągnięcia efektów uczenia się jest przeprowadzana na bieżąco w trakcie zajęć oraz na koniec semestru. Oceny częściowe student otrzymuje z testów, prezentacji, projektów, prac domowych, prac pisemnych w formie esejów i referatów, pracy na zajęciach w parach lub grupach, aktywności indywidualnej na zajęciach. Na podstawie ocen częściowych otrzymanych w trakcie trwania semestru wystawiana jest ocena końcowa. Cały cykl kształcenia kończy się egzaminem pisemnym. Na zajęciach prowadzonych w języku obcym weryfikacja i ocena stopnia opanowania języka obcego przeprowadzana jest w oparciu o określone w ich sylabusach metody.

Różnorodność i odpowiedni dobór metod weryfikacji umożliwiają sprawdzenie i ocenę opanowania języka obcego w zakresie rozumienia, mowy i pisania co najmniej na poziomie B2 w przypadku studiów I stopnia lub B2+ na poziomie studiów II stopnia lub jednolitych studiów magisterskich, w tym języka specjalistycznego.

Prace etapowe i egzaminacyjne, projekty studenckie, dzienniki praktyk, prace dyplomowe, studenckie osiągnięcia naukowe lub inne związane z kierunkiem studiów, jak również udokumentowana pozycja absolwentów na rynku pracy lub ich dalsza edukacja potwierdzają osiągnięcie efektów uczenia się.

Osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się jest uwidocznione w postaci prac etapowych i egzaminacyjnych oraz ich wyników, projektów, prezentacji, esejów, prac dyplomowych, dzienników praktyk. Dokumentacja efektów uczenia osiągniętych przez studentów jest gromadzona i przechowywana przez nauczycieli prowadzących dane zajęcia. Dokumentacja z zaliczeń przeprowadzonych w trybie zdalnym jest gromadzona przez prowadzących w formie elektronicznej pliki pdf, excel, word, a także na platformie Teams, Wirtualny Kampus (Moodle) oraz w aplikacji Forms. Dokumentacja jest archiwizowana w wersji papierowej lub elektronicznej przez okres 1 roku od zakończenia zajęć. Protokoły egzaminów dyplomowych, licencjackich i magisterskich oraz recenzje tworzone są w systemie APD (Archiwum Prac Dyplomowych) co pozwala na ich sprawną archiwizację. W jednostce prowadzącej kierunek realizowany jest systematyczny monitoring pozycji absolwentów na rynku pracy oraz kierunków dalszej edukacji. Podstawowym instrumentem służącym do realizacji tego zadania jest analiza danych pochodzących z systemu Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych (ELA). Najnowsze wyniki badania ELA dla kierunku są dostępne za rok 2021. Z zawartych w raporcie wskaźników można wnioskować, że przygotowane dla kierunku efekty uczenia się są uzyskiwane i zaspokajają wymagania rynku pracy. Z wewnętrznych analiz na Wydziale Ekonomicznym wynika, że większość studentów kontynuująca naukę na studiach II stopnia kierunku finanse i rachunkowość, to absolwenci studiów I stopnia, również kierunku finanse i rachunkowość.

Przeprowadzona analiza wybranych prac egzaminacyjnych i etapowych pozwala na potwierdzenie, że ich rodzaj, forma, tematyka i metodyka oraz stawiane przez prowadzących wymagania są dostosowane do poziomu i profilu, efektów uczenia się oraz dyscyplin, do których kierunek jest przyporządkowany. Tematyka prac dyplomowych obronionych na studiach I i II stopnia w roku 2022 wskazuje, że odpowiada ona dyscyplinom, do których kierunek jest przyporządkowany. Są to prace z zakresu bankowości centralnej, komercyjnej i spółdzielczej, ubezpieczeń gospodarczych, organizacji i instrumentów rynku kapitałowego, finansów przedsiębiorstw, finansów publicznych, instrumentów finansowych, przedsiębiorstw rodzinnych. Prace wybrane do analizy miały w zdecydowanej większości charakter teoretyczno-empiryczny, tj. oparty na przeglądzie literatury oraz prezentacji wyników badań empirycznych. Odpowiadały one wymaganiom merytorycznym odnoszącym się do ogólnoakademickiego profilu studiów. Wszystkie prace były poddane weryfikacji w systemie antyplagiatowym.

W ostatnich latach studenci kierunku byli autorami i współautorami kilku prac zwartych przygotowanych wspólnie z pracownikami naukowymi, kilkunastu prac przygotowanych przez samych studentów, uczestnikami projektów badawczych/badań naukowych i projektów praktycznych, w tym popularyzujących naukę, prowadzonych przez pracowników Wydziału Ekonomicznego, autorami referatów wygłoszonych na konferencjach naukowych. Osiągnięcia te były zgodne z dyscyplinami, do których kierunek jest przyporządkowany. Studenci uczestniczyli także w szeregu konkursach, na których ich osiągnięcia uzyskiwały nagrody. Byli także organizatorami kilkunastu konferencji naukowych i szeregu innych przedsięwzięć związanych z ich rozwojem naukowym. Pozytywnie należy ocenić aktywność i osiągnięcia studentów kierunku.

Zalecenia dotyczące kryterium 3 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 3 (kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione)

kryterium spełnione

Uzasadnienie

Warunki i procedury rekrutacji na studia I i II stopnia spełniają podstawowe wymagania ustawowe. Uczelnia zapewnia publiczny dostęp do informacji na ich temat. Warunki przyjęć kandydatów na studia I stopnia są bezstronne i stwarzają im równe szanse w podjęciu studiów. Natomiast w rekrutacji na studia II stopnia stosowane są preferencje dla absolwentów własnego wydziału, co różnicuje sytuację kandydatów. Przy kwalifikacji kandydatów na studia stacjonarne I stopnia uwzględnia się posiadaną przez nich wstępną wiedzę i umiejętności na poziomie niezbędnym do osiągnięcia efektów uczenia się a przy naborze na studia II stopnia wyniki uzyskane na poprzednim etapie studiów. Warunki i procedury potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów są zgodne z przepisami prawa, ale brak jest wniosków w tej sprawie. Zasady i procedury dotyczące uznawania efektów uczenia się osiągniętych w innej uczelni są określone prawidłowo i zapewniają możliwość ich identyfikacji oraz oceny adekwatności w zakresie odpowiadającym efektom uczenia się określonym w programie studiów kierunku. Procedura dyplomowania uwzględnia wszystkie niezbędne elementy i zapewnia potwierdzenie osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się na zakończenie studiów.

Ogólne zasady weryfikacji efektów uczenia się określone w Regulaminie studiów oraz sylabusach zapewniają bezstronność, rzetelność i przejrzystość formułowania ocen oraz równe traktowanie studentów. Przewidziana jest możliwość ich dostosowania do indywidualnych potrzeb studentów, w tym osób z niepełnosprawnością. Przyjęto odpowiednie rozwiązania w zakresie przekazywania studentom informacji zwrotnych o uzyskanych ocenach oraz postępowania w sytuacjach konfliktowych.

Metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się oraz postępów w procesie nauczania są dostosowane do stopnia studiów i charakteru zajęć. Zapewniają skuteczną weryfikację i ocenę stopnia osiągnięcia wszystkich efektów uczenia się. Stosowane metody weryfikacji pozwalają w szczególności na sprawdzenie przygotowania absolwentów do prowadzenia badań naukowych bądź udziału w nich oraz znajomości języka obcego na poziomie odpowiednio B2 i B2+.

Uczelnia monitoruje losy absolwentów. Dokumentacja osiągania przez studentów efektów uczenia prowadzona jest w sposób prawidłowy. Rodzaj, tematyka, metodyka i poziom wymagań stawianych pracom etapowym są zgodne z efektami uczenia się. Tematyka prac dyplomowych odpowiada dyscyplinom, do których kierunku został przyporządkowany. Metodyka i treść prac jest dostosowana do poziomu studiów odpowiednio I i II stopnia oraz ogólnoakademickiego profilu kształcenia. Prace dyplomowe w odpowiednim stopniu przygotowują absolwentów do prowadzenia działalności naukowej bądź udziału w niej.

Studenci kierunku są autorami i współautorami licznych publikacji naukowych i posiadają inne osiągnięcia naukowe w dyscyplinach, do których kierunek jest przyporządkowany.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Jako dobre praktyki odnoszące się do kryterium 3 można wskazać:

1. Opracowanie instrukcji dla nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na Wydziale Ekonomicznym, w tym na kierunku dotyczących procesu dyplomowania i przygotowania sylabusów zajęć. Pierwsza instrukcja wprowadza szczegółowe wytyczne dotyczące przygotowywania recenzji prac dyplomowych. W instrukcji uwzględniono wszystkie elementy ujęte w formularzu recenzji wskazując zakres i kryteria oceny każdego z nich. Rozwiązanie to pozwala na standaryzację weryfikacji osiągnięcia i oceny efektów uczenia się realizowanych w ramach procesu dyplomowania. Druga instrukcja opisuje szczegółowo wypełnienie sylabusu zajęć, uwzględniając jego poszczególne elementy oraz wskazując na typowe błędy przy wypełnianiu sylabusu przez wykładowców. Zarówno studentom, jak i wykładowcom udostępnione zostały materiały instrukcyjne dotyczące przygotowania pracy licencjackiej oraz magisterskiej. Ponadto, dla wykładowców i studentów opracowano materiał instruktażowy dotyczący zastosowania oprogramowania LaTeX do redagowania prac dyplomowych.
2. Opracowano dla studentów dostępny na stronie internetowej wydziału katalog obejmujący prowadzących seminaria dyplomowe, który zawiera informacje o ich specjalizacji naukowej. Katalog jest wykorzystywany na etapie dokonywania przez studentów wyboru seminarium dyplomowego.
3. Od roku akademickiego 2022/2023 dla wszystkich prac dyplomowych przygotowywanych na Wydziale Ekonomicznym podniesiono wymagany poziom podobieństwa w Jednolitym Systemie Antyplagiatowym - z wysokiego do średniego. Niezależnie od tego, przygotowano także procedurę postępowania w zależności od uzyskanego wyniku w raporcie JSA. Opiekunom naukowym i studentom zwracana jest uwaga na konieczność zachowań etycznych i przestrzeganie praw własności intelektualnej.
4. Od roku akademickiego 2022/2023 rozpoczęto wdrażanie do procesu dyplomowania obowiązku uzyskania przez seminarzystów, ale także innych studentów prowadzących badania naukowe akceptacji planowanej procedury badawczej przez wydziałową Komisję ds. Etyki Studenckich Badań Naukowych. W roku akademickim 2022/2023 uzyskanie zgody było dobrowolne i miało charakter pilotażowy. Docelowo, intencją jest objęcie obowiązkiem uzyskania akceptacji Komisji procedur badawczych, w ramach których pozyskiwane są dane wrażliwe lub dane nie są uzyskiwane w sposób anonimowy. Zadaniem Komisji jest wsparcie opiekunów naukowych w pracy ze studentami, a nie zastępowanie opiekunów naukowych czy ocena samego narzędzia badawczego.

Zalecenia

-

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

W roku akademickim 2022/2023, na kierunku prowadzone były zajęcia przez łącznie 76 nauczycieli akademickich na studiach stacjonarnych oraz 58 nauczycieli akademickich na studiach

niestacjonarnych. Zarówno kompetencje, jak i struktura kadry oraz jej kwalifikacje merytoryczne, są adekwatne do zadań edukacyjnych, wynikających z programu studiów na kierunku na studiach I i II stopnia studiach stacjonarnych i niestacjonarnych i w pełni pokrywają zapotrzebowanie na realizację programu studiów w sposób zgodny z misją i strategią Wydziału i Uczelni. Kadre stanowi: 2 profesorów, 17 osób ze stopnie naukowym doktora habilitowanego oraz 39 – ze stopniem naukowym doktora i 18 z tytułem zawodowym magistra. Oprócz w.w. wykładowców dodatkowe zajęcia prowadzone są przez nauczycieli z tytułem zawodowym magistra w ramach szkoleń bibliotecznych, szkoleń BHP, języków obcych, wychowania fizycznego oraz wykładów ogólnouniwersyteckich. Zdecydowana większość, bo aż 84% prowadzących zajęcia reprezentuje dyscyplinę ekonomia i finanse, a pozostali pracownicy reprezentują pokrewne dyscypliny w ramach nauk społecznych, głównie dyscyplinę nauki o zarządzaniu i jakości.

Kadra prowadząca zajęcia na kierunku uczestniczy w licznych projektach naukowych, o zasięgu zarówno krajowym, jak i międzynarodowym, co szeroko przedstawiono w raporcie samooceny. Projekty finansowane były z różnych źródeł, takich jak: Narodowe Centrum Nauki, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, program Dialog, jak i Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego.

Pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku zaangażowani są w działalność w ramach różnych instytucji naukowych na poziomie ogólnopolskim i krajowym. Na przykład, przewodniczący Wspólnej Komisji Orzekającej w zakresie odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych w Kancelarii Prezydenta RP (przez dwie kadencje, tj. od 2009 do 2017 r.), członek Państwowej Komisji Egzaminacyjnej do spraw Doradztwa Podatkowego (kadencja 2022-2026), członek Uniwersyteckiej Komisji Finansowej Rady Uniwersytetu, członek zespołu doradczego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz członek Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego, członek Doradczego Komitetu Naukowego przy Rzeczniku Finansowym (kadencja 2017-2019 i 2023-2026), ekspert ds. systemu finansów publicznych w Kancelarii Senatu RP, członek Lubelskiej Rady Rynku Pracy przy Miejskim Urzędzie Pracy w Lublinie. W strukturach międzynarodowych to: ekspert w ramach programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego (2021-2027), eksperci naukowcy współpracujący z instytucjami takimi jak: State Education Development Agency na Łotwie, Research Council of Lithuania na Litwie, Horizon 2020 oraz Centrum Nauki Kopernika.

Przedstawiciel kadry kierunku jest biegłym sądowym w zakresie "Giełda i obrotu instrumentami finansowymi" z nadania Prezesa Sądu Okręgowego w Lublinie. Ponadto, koordynuje Szkołę Giełdową realizowaną na Wydziale Ekonomicznym we współpracy z Fundacją GPW w Warszawie i uczestniczy w projektach edukacyjnych i biznesowych związanych z Fundacją GPW oraz Fundacją Warszawski Instytut Bankowości, a kolejny jest członkiem Społecznej Rady Wojewódzkiej Narodowego Funduszu Zdrowia. Należy podkreślić aktywność pracowników, którzy zaangażowani są w działalność Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, wśród których jeden jest członkiem Zarządu Głównego Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, a także wykładowcą m.in. w Stowarzyszeniu Księgowych w Polsce oraz w Krajowej Szkole Sędziów i Prokuratorów. Pracownicy prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku również aktywnie uczestniczą w działalności lubelskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, w którym pełnią funkcję Prezesa Oddziału, a inni są członkami Zarządu tego oddziału. czy członkiem komisji rewizyjnej. Wykładowcy prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku są też zaangażowani w działalność Polskiego Stowarzyszenia Finansów i Bankowości (wiceprezes Stowarzyszenia w latach 2004-2022, a także w aktualnej kadencji). Dwóch profesorów jest członkami Komitetu Nauk o Finansach Polskiej Akademii Nauk.

W ramach działalności naukowej kadra prowadząca zajęcia na kierunku wykazywała się aktywnością na konferencjach naukowych i dydaktycznych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Ponadto, w ramach Instytutu Ekonomii i Finansów organizowane są cykliczne seminaria naukowe, których celem jest prezentacja wyników badań naukowych z obszaru ekonomii i finansów, przy udziale krajowych i zagranicznych prelegentów.

Poza pracą badawczą, spójnie związaną z prowadzonymi zajęciami i przede wszystkim z dyscypliną ekonomia i finanse, część osób prowadzących zajęcia na kierunku łączy pracę na Uczelni z profesjonalną praktyką zawodową. Pracownicy od wielu lat nawiązują owocną współpracę z instytucjami akademickimi innych uczelni w Lublinie, a także z Urzędem Miasta Lublin, Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego, lokalnymi przedsiębiorcami oraz oddziałami Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) i Narodowego Banku Polskiego (NBP) w Lublinie. Wspólnie uczestniczą w realizacji różnorodnych projektów na rzecz podmiotów zewnętrznych, w tym między innymi Miasta Lublin w zakresie opracowywania strategii rozwoju przemysłów kreatywnych oraz strategii inteligentnych specjalizacji. W ramach tej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, pracownicy prowadzą różnorodne szkolenia. Przykładowo, przeprowadzają szkolenia dla pracowników Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego, obejmujące tematykę analizy biznesowej i finansowej przedsiębiorstw. Ponadto, organizują kursy dla praktyków z branży księgowości pracujących w biurach rachunkowych oraz dla sędziów specjalizujących się w sprawach upadłościowych.

Pracownicy aktywnie zaangażowali się w organizację różnych inicjatyw edukacyjnych skierowanych zarówno do uczniów, jak i studentów. Przykłady takich projektów to między innymi "Przedsiębiorcza młodzież", który został zainicjowany przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej i Miasto Lublin, oraz projekt "Bądź kompetentny i atrakcyjny na rynku pracy".

Potwierdzeniem rozwoju kadry kierunku jest fakt, że w latach 2017-2022 w Instytutach Ekonomii i Finansów oraz Nauk o Zarządzaniu i Jakości, zatrudniających większość prowadzących zajęcia na kierunku miało miejsce 37 awansów naukowych: 16 pracowników uzyskało stopień naukowy doktora habilitowanego oraz 21 pracowników uzyskało stopień naukowy doktora.

Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na kierunku byli również wielokrotnie nagradzani indywidualnymi i zespołowymi Nagrodami Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej za pracę naukowo-badawczą. Otrzymali również prestiżowe nagrody i wyróżnienia w postaci odznaczeń państwowych i resortowych, m.in.: Nagroda Ministra Edukacji i Nauki za całokształt dorobku (2022), medal Związku Banków Polskich (2016), Nagroda Naukowa „Marii Curie” „Maria Curie Prize” za rok 2016, Medal 700-lecia Miasta Lublin – w dowód uznania za wkład i zaangażowanie w rozwój Miasta (2017).

Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na kierunku łączą działalność dydaktyczną z działalnością naukową. Koordynatorzy zajęć na kierunku dbają o włączanie wyników badań w zakres treści programowych prowadzonych przez siebie lub pod ich nadzorem merytorycznym zajęć. Specyficzny profil badawczy Katedr przekłada się na realizowane zajęcia dydaktyczne oraz opiekę merytoryczną nad specjalnościami. Publikacje, będące wynikiem prowadzonych badań naukowych są polecane jako literatura podstawowa lub uzupełniająca.

W okresie od 2017 do 2023 r., w ramach działalności Instytutu Ekonomii i Finansów, nastąpił znaczący rozwój opracowań zasobów dydaktycznych. Opublikowane zostały podręczniki przygotowane przez członków kadry naukowo-dydaktycznej, które znalazły zastosowanie w procesie nauczania i wspomagają pracę nauczycieli w lepszym przygotowaniu zajęć dydaktycznych na kierunku. Przykłady takich podręczników obejmują: "Podstawy rachunkowości, Zbiór zadań" wydane przez Wydawnictwo UMCS w Lublinie w roku 2022, "Laboratorium Design Thinking" opublikowane przez Wydawnictwo KUL w Lublinie w roku 2022, "Rachunkowość zarządcza. Tom 3, Część I – Podręcznik Część II - Studia

przypadków" wydane przez Innovatio Press w Lublinie w roku 2021, oraz "Ekonomiczne i demograficzne uwarunkowania funkcjonowania i rozwoju ubezpieczeń" opublikowane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego w Sopocie w roku 2019.

Dopasowanie dydaktyki do prowadzonych badań naukowych jest widoczne przy zgłaszanych przez pracowników tematach wykładów fakultatywnych i przedmiotów w języku obcym, które mogą wybierać studenci. Lista tych zajęć jest co roku aktualizowana, pracownicy zgłaszają tematy oparte na ich aktualnych badaniach naukowych a wybór studentów jest elementem weryfikacji ich zainteresowań i potrzeb rynkowych. Również tematyka seminariów dyplomowych powiązana jest tematyką prowadzonych badań przez osoby prowadzące seminaria dyplomowe. Nawiązanie bliższej współpracy ze studentami w ramach prowadzonego seminarium skutkuje powstaniem wspólnych publikacji oraz pracami wysoko ocenianymi, które są zgłaszane do nagród i wyróżnień w ogólnopolskich konkursach, przykładowo: w konkursie Rzecznika Finansowego. Przykłady 4 wspólnych publikacji przedstawiono w raporcie samooceny.

Duże znaczenie ma aspekt samodzielnego prowadzenia badań przez studentów przygotowujących prace dyplomowe. Tematy prac dyplomowych formułowane są w sposób uwzględniający naukowy ich wymiar (wymagane jest sformułowanie problemu badawczego, hipotez badawczych). Struktura pracy odpowiada strukturze opracowania naukowego. Również stosowane metody są adekwatne do tych, stosowanych w badaniach naukowych. Wielu studentów korzysta z danych zawartych w dostępnych bazach danych (np. Notoria Serwis, Emis) i wykorzystuje profesjonalne oprogramowanie statystyczne do przetworzenia tych danych. Wielu studentów realizuje badania ankietowe, na podstawie których odpowiada na pytania badawcze, realizuje postawione cele naukowe i weryfikuje stawiane hipotezy. Aby podnieść jakość badań prowadzonych przez studentów od roku akademickiego 2022/2023 działa na Wydziale Ekonomicznym Komisja ds. Etyki Studenckich Badań Naukowych, która ma opiniować spełnianie standardów etycznych przez badania prowadzone przez studentów Wydziału Ekonomicznego na ludziach, w tym badania ankietowe. W pierwszym roku jej działalności wystąpienie do Komisji o opinię było fakultatywne, niemniej jednak 2 osoby spośród dyplomantów kierunku zdecydowały się na poddanie ich projektów badań ocenie.

Studenci prowadzą także badania własne pod nadzorem merytorycznym pracowników naukowych. Na szczególną uwagę zasługuje przy tym działalność naukowa realizowana przez studenckie koła naukowe. Pracownicy Instytutu Ekonomii i Finansów pełnią opiekę nad Kołem Naukowym Austriackiej Szkoły Ekonomii, Kołem Naukowym Ekonomistów oraz Studenckim Kołem Naukowym Finansistów. W ramach aktywności w kołach, studenci uczestniczą w badaniach naukowych pracowników naukowych, pracują nad własnymi projektami naukowymi, występują na konferencjach naukowych i tworzą lub współtworzą publikacje naukowe.

Nauczyciele akademicki prowadzący zajęcia na kierunku są przygotowani do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Uczestniczyli w kursach i szkoleniach rozwijających kompetencje dydaktyczne do prowadzenia zajęć w formie zdalnej, np. „Nauczanie zdalne w MS TEAMS – warsztaty dla nauczycieli akademickich, poziom zaawansowany”. Kształcenie synchroniczne z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość odbywa się na kierunku z wykorzystaniem aplikacji Teams oraz platformy Wirtualny Kampus UMCS, w szczególności wykorzystywanej do organizacji zaliczeń i egzaminów w formie pisemnej i ustnej. Uczelnia dostarcza stałe wsparcie i możliwość konsultacji dotyczących korzystania z metod kształcenia na odległość. Obejmuje to organizację szkoleń, udostępnienie regularnych terminów konsultacji czy webinarów .

Kadra kierunku ma wysokie kompetencje językowe. Regularnie prowadzi zajęcia w języku obcym dla studentów Wydziału Ekonomicznego w ramach obligatoryjnych zajęć realizowanych w języku obcym, dla studentów programu Erasmus+ oraz dwóch kierunków anglojęzycznych prowadzonych na Wydziale

Ekonomicznym (Business Analytics i Data Science). Ponadto nauczyciele akademicy aktywnie uczestniczą w międzynarodowych programach mobilności prowadząc wykłady na zagranicznych uczelniach, takich jak m.in.: Uniwersytet w Zadarze (Chorwacja); Uniwersytet w Saragossie (Hiszpania); University College Cork (Irlandia); College of Business Education, Dar es Salaam (Tanzania); Jordan University College, Morogoro (Tanzania); Uniwersytet Narodowy Politechnika Lwowska (Ukraina); Ternopil National Economic University w Tarnopolu, (Ukraina). Prowadzili oni również wykłady na uczelniach zagranicznych jako profesorowie wizytujący (Visiting Professors): dr Lyubov Klapkiv na Uniwersytecie Grenoble Alpes we Francji.

Polityka władz Wydziału Ekonomicznego w zakresie obsady zajęć dydaktycznych zakłada dobór pracowników o określonych zainteresowaniach i osiągnięciach naukowych do prowadzenia zajęć o powiązanej tematyce, i tak na przykład pracownicy posiadający udokumentowany dorobek publikacyjny z zakresu finansów publicznych prowadzą zajęcia dydaktyczne dotyczące finansów publicznych, systemu podatkowego, finansów jednostek samorządu terytorialnego. Analogicznie dobierani są pracownicy w przypadku zajęć z innych obszarów finansów i rachunkowości. Wszyscy zatrudnieni pracownicy na Wydziale Ekonomicznym mają zapewnione pensum dydaktyczne oraz 75% godzin zajęć na kierunku jest prowadzonych przez pracowników zatrudnionych w jednostce jako podstawowym miejscu zatrudnienia. Ocena przydziałów zajęć dydaktycznych dla kadry spełnia wymogi dorobku naukowego lub dydaktycznego z zakresu prowadzonych zajęć.

Polityka kadrowa na Wydziale Ekonomicznym jest ściśle związana z zapisami Statutu i skupia się na dwóch kluczowych celach: rozwijaniu dziedziny naukowej oraz wspieraniu doskonalenia kompetencji dydaktycznych pracowników. Zarządzanie polityką rozwoju naukowego należy do dyrektorów instytutów, którzy ustalają odrębne zasady awansu dla pracowników instytutów. Natomiast za politykę związaną z działalnością dydaktyczną odpowiedzialny jest Dziekan. Te działania są w pełni uzgadniane pomiędzy Dyrektorami Instytutów a Dziekanem. Przyjęte założenia polityki kadrowej na Wydziale Ekonomicznym zostały formalnie zatwierdzone przez Kolegium Dziekańskie Uchwałą Nr 1/06/2020 w dniu 25 czerwca 2020 r. W oparciu o te założenia, polityka opiera się na kilku kluczowych zasadach. Proces zatrudnienia na Uczelni obejmuje następujące etapy: wniosek o ogłoszenie konkursu, ogłoszenie konkursu, składanie aplikacji, rozmowa kwalifikacyjna oraz ogłoszenie wyników. Priorytetem przy zatrudnianiu pracowników badawczo-dydaktycznych jest maksymalizacja ich przyszłego potencjalnego wkładu w rozwój dyscypliny, co wymaga udokumentowanego dorobku naukowego. W przypadku pracowników dydaktycznych kładzie się nacisk na doświadczenie praktyczne i kompetencje językowe. Polityka kadrowa jest konsekwentnie realizowana w oparciu o te zasady, choć w ostatnim czasie rotacja pracowników wynikała głównie z naturalnych odejść związanych z osiągnięciem wieku emerytalnego, a rekrutacje następców odbywały się przy relatywnie stabilnej liczbie studentów i obciążeniach.

Wsparciem dla kadry dydaktycznej w podnoszeniu kwalifikacji są różne narzędzia motywacyjne. Wśród nich znajdują się nagrody Rektora, kryteria oceny w okresowych kartach oceny pracownika oraz zasady podziału środków na badania między katedrami w ramach subwencji na naukę, przy czym przyznane środki zależą od wyników osiągniętych w pracy badawczej. Nagrody Rektora przyznawane są za osiągnięcia w pracy naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej oraz za współpracę z otoczeniem gospodarczym, a mogą mieć charakter indywidualny lub zespołowy. Stale wykorzystywanym narzędziem służącym do monitorowania kompetencji kadry dydaktycznej i mobilizującym do podnoszenia kompetencji jest karta okresowej oceny nauczyciela akademickiego, której stosowanie oraz zawartość są regulowane ogólnouniwersyteckimi przepisami. Ocena okresowa jest przeprowadzana co najmniej raz na cztery lata, zależnie od stanowiska. W przypadku negatywnej

oceny, kolejna ocena jest dokonywana po upływie 12 miesięcy. W razie uzyskania dwóch negatywnych ocen, następuje rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem akademickim przez Rektora.

Uniwersytet tworzy dogodne warunki do podnoszenia kwalifikacji dydaktycznych i badawczych. W ciągu ostatnich lat liczni pracownicy skorzystali z tych możliwości uczestnicząc w wielu wysokonakładowych projektach oraz szkoleniach. Pracownicy mieli okazję uczestniczyć w szeregu szkoleń, takich jak "Akademicka Kadra Przyszłości".

W ramach tego programu odbyły się kursy obejmujące język angielski dla nauczycieli akademickich, tworzenie prezentacji w Prezi i MS Power Point, Learning-by-doing (aktywne metody nauczania), oraz moderowanie warsztatów i projektów w zakresie Design Thinking. Dodatkowo, pracownicy uczestniczyli w warsztatach z zakresu "Przyjaznego Uniwersytetu" dotyczących psychoedukacji w pracy akademickiej, jak również brali udział w szkoleniach z ramienia projektu "Doskonałość dydaktyczna uczelni", obejmujących kursy pedagogiczne, superwizję grupową i indywidualną, szkolenia z wykorzystania technologii METAVERSE w dydaktyce uniwersyteckiej, reagowanie w sytuacjach trudnych, projektowanie uniwersalne, emisję głosu oraz mowę ciała. Ponadto, pracownicy mieli możliwość uczestniczenia w szkoleniach psychologicznych oraz studiach podyplomowych, w tym wykorzystania pakietu R i narzędzi statystycznych i informatycznych w analizie danych. Cykl szkoleń podnoszących kompetencje statystyczne z wykorzystaniem pakietu Statistica. Dodatkowo, pracownicy mieli również możliwość rozwijania swoich umiejętności językowych poprzez konwersatoryjne szkolenia, które były dostępne zarówno dla nauczycieli akademickich, jak i administracji.

W zakresie oceny kompetencji dydaktycznych kadra jest oceniana przez studentów w ramach cyklicznych ankiet, takich jak Ankieta Oceny Zajęć (AOZ). Wyniki AOZ są analizowane przez Biuro ds. Analiz Jakości Kształcenia na Uczelni i omawiane na zebraniach Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz Kolegium Dziekańskim. Na tej podstawie podejmowane są działania naprawcze i doskonalące związane z wynikami ankiet oraz hospitacji zajęć.

Działania Wydziału Ekonomicznego mają na celu dostosowanie kwalifikacji kadry dydaktycznej do wymagań związanych zarówno z badaniami, jak i dydaktyką. Wsparcie obejmuje wszystkie obszary rozwoju nauczycieli akademickich, uwzględniając zakres ich obowiązków zawodowych i kierunki doskonalenia kompetencji. W procesie uwzględniania preferencji, potrzeb oraz kwalifikacji kadry akademickiej wykorzystuje się systematyczne badania oparte na ankietowaniu wykładowców. Prowadzone badania ankietowe koncentrują się na różnych aspektach, takich jak potrzeby dotyczące remontów czy inwestycji, a także na kwestiach związanych z rozwojem kompetencji dydaktycznych oraz zapotrzebowaniem na kursy języka angielskiego. Wszelkie sytuacje konfliktowe są rozwiązywane zgodnie z obowiązującą procedurą.

Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 4 (kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione)

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

W roku akademickim 2022/2023, na kierunku prowadzone były zajęcia przez łącznie 76 nauczycieli akademickich na studiach stacjonarnych oraz 58 nauczycieli akademickich na studiach niestacjonarnych. Zarówno kompetencje, jak i struktura kadry oraz jej kwalifikacje merytoryczne, są adekwatne do zadań edukacyjnych, wynikających z programu studiów na kierunku na studiach I i II stopnia stacjonarnych i niestacjonarnych i w pełni pokrywają zapotrzebowanie na realizację programu studiów w sposób zgodny z misją i strategią Wydziału i Uczelni. Kadre stanowi: 2 profesorów, 17 osób ze stopnie naukowym doktora habilitowanego, 39 – ze stopniem naukowym doktora oraz 18 – z tytułem zawodowym magistra. Kadra reprezentuje w 84% dyscyplinę ekonomia i finanse, a pozostali pracownicy reprezentują pokrewne dyscypliny w ramach nauk społecznych, głównie dyscyplinę nauki o zarządzaniu i jakości. Dyscyplina naukowa ekonomia i finanse w ocenie ewaluacyjnej otrzymała kategorie naukową B+. W ramach działalności naukowej kadra prowadząca zajęcia na kierunku wykazywała się aktywnością na konferencjach naukowych i dydaktycznych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Ponadto, w ramach Instytutu Ekonomii i Finansów organizowane są cykliczne seminaria naukowe, których celem jest prezentacja wyników badań naukowych z obszaru ekonomii i finansów, przy udziale krajowych i zagranicznych prelegentów.

Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na kierunku są przygotowani do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Uczestniczyli w kursach i szkoleniach rozwijających kompetencje dydaktyczne do prowadzenia zajęć w formie zdalnej, np. „Nauczanie zdalne w MS TEAMS – warsztaty dla nauczycieli akademickich, poziom zaawansowany”.

Kadra kierunku ma wysokie kompetencje językowe. Regularnie prowadzi zajęcia w języku obcym dla studentów Wydziału Ekonomicznego w ramach obowiązkowych zajęć realizowanych w języku obcym, dla studentów programu Erasmus+ oraz dwóch kierunków anglojęzycznych prowadzonych na Wydziale Ekonomicznym (Business Analytics i Data Science).

Polityka kadrowa na Wydziale Ekonomicznym jest ściśle związana z zapisami Statutu UMCS i skupia się na dwóch kluczowych celach: rozwijaniu dziedziny naukowej oraz wspieraniu doskonalenia kompetencji dydaktycznych pracowników. Proces zatrudnienia na Uczelni obejmuje następujące etapy: wniosek o ogłoszenie konkursu, ogłoszenie konkursu, składanie aplikacji, rozmowa kwalifikacyjna oraz ogłoszenie wyników.

W zakresie oceny kompetencji dydaktycznych kadra dydaktyczna jest oceniana przez studentów w ramach cyklicznych ankiet, takich jak Ankieta Oceny Zajęć (AOZ). Wyniki AOZ są analizowane przez Biuro ds. Analiz Jakości Kształcenia na Uczelni i omawiane na zebraniach Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz Kolegium Dziekańskim. Na tej podstawie podejmowane są działania naprawcze i doskonalące związane z wynikami ankiet oraz hospitacji zajęć.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Jako dobre praktyki odnoszące się do kryterium 4 można wskazać:

1. Dobrą praktyką jest przeprowadzanie wśród nauczycieli akademickich wydziału ankiety potrzeb szkoleniowych i inwestycyjnych i na tej podstawie ustalany jest budżet planu szkoleń na kolejny rok kalendarzowy. W ramach projektu o nazwie "Doskonałość dydaktyczna Uczelni" istnieje Zespół ds. Wspierania Podnoszenia Kompetencji Kadry, który obejmuje również reprezentantów kierunku. Zespół ten jest odpowiedzialny m.in. za opracowanie Strategii podnoszenia kompetencji kadry dydaktycznej oraz personelu wspierającego procesy nauczania.

Zalecenia

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie to największa po wschodniej stronie kraju uczelnia publiczna w Polsce. Wyróżnia ją między innymi unikatowy, zlokalizowany w centrum miasta kampus studencki, na który składają się: budynki dydaktyczne, kluby, obiekty sportowe i kulturalne – o wysokim standardzie i dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W gestii Wydziału Ekonomicznego, realizującego kształcenie na kierunku, pozostaje 26 sal dydaktycznych wyposażonych w projektory i rzutniki, a 10 z nich również w komputery. Aule wykładowe I, II i III mogą pomieścić po 234-250 studentów. Mniejsze sale wykładowe mają po 60-80 miejsc, sale ćwiczeniowe po 30-40 miejsc, a 9 laboratoryjnych mieszczą po 20-25 studentów (łącznie 222 stanowiska komputerowe). Uczelnia przedstawiła (w załączniku nr 5.1. do Raportu Samooceny) bardzo szczegółowe informacje dotyczące wyposażenia sal dydaktycznych oraz liczby miejsc dla studentów w każdej z nich. Wydział dysponuje w sumie 222 stanowiskami komputerowymi do prowadzenia zajęć dydaktycznych w 9 salach. Ponadto zapewnia studentom możliwość korzystania z 10 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w czytelni Biblioteki Wydziałowej. Studenci posiadają zagwarantowany dostęp do sieci bezprzewodowej. Wykorzystywane specjalistyczne oprogramowanie obejmuje:

- GRETL – pakiet ekonometryczny,
- Open Refine - oprogramowanie do czyszczenia i normalizacji danych,
- Google Data Studio -oprogramowanie do raportów online,
- Tableau - oprogramowanie do analityki ad hoc,
- UCINET - pakiet oprogramowania do analizy danych z sieci społecznych,
- Gephi - oprogramowanie do wizualizacji i eksploracji grafów i sieci,
- NodeXL - oprogramowanie od analizy i wizualizacji danych,
- PostgreSQL - relacyjna baza danych,
- Raks, SQL Finanse i Księgowość, Rewizor, Gratyfikant, Rachmistrz (systemy finansowo-księgowe),
- SPSS, STATA, IBMSPSS (analiza danych statystycznych),
- EMIS, Notoria, GPW (dostęp do baz danych).

Ważnym narzędziem na rzecz wsparcia procesu nauczania jest platforma Wirtualny Kampus UMCS. Oprócz klasycznych zajęć kursowych prowadzone są na niej następujące zajęcia i szkolenia:

- wykłady ogólnouniwersyteckie,
- szkolenia ogólnouniwersyteckie (Bezpieczeństwo i higiena pracy studenckiej, Przystosowanie biblioteczne, Etyka i odpowiedzialność dyscyplinarna studentów, Jak wgrać pracę dyplomową do systemu APD – instruktaż dla studentów),
- szkolenia dla pracowników (Szkolenia w obszarze metodyk i technik kształcenia na odległość, Szkolenia w dziedzinie BHP, Szkolenia dotyczące pracy ze studentami z niepełnosprawnością, Szkolenia i warsztaty z zakresu kompetencji społecznych, Centrum Kadrowo-Płacowe Szkolenia RODO).

Ponadto od 2020 r. do organizacji zajęć w trybie synchronicznym wykorzystywane jest m.in narzędzie BigBlueButton, zintegrowane z Wirtualnym Kampusiem. Wszyscy studenci i nauczyciele akademicy

posiadają dostęp do pakietu Microsoft Office 365 dla edukacji, w tym pakietu MS Teams. Na Uczelni funkcjonują także systemy informatyczne USOS i SAP usprawniające organizację kształcenia. Strony www Uczelni i jednostki są przystosowane dla osób niedowidzących, ponieważ zapewniają możliwość powiększenia czcionki i zmiany kontrastu. Są one prowadzone w języku polskim, angielskim i ukraińskim. Warto także nadmienić, że w 2022 r. Uczelnia dołączyła do prestiżowego konsorcjum Uniwersytetów Europejskich ATHENA (Advanced Technology Higher Education Network Alliance), w ramach którego wraz z innymi uczelniami europejskimi będzie realizowała działania z zakresu zaawansowanych technologii w szkolnictwie wyższym. Współpraca ta umożliwi rozwój nowoczesnych technologii oraz transferu wiedzy. Został zapewniony dostęp studentów do sieci bezprzewodowej oraz do pomieszczeń dydaktycznych, laboratoriów naukowych, komputerowych, specjalistycznego oprogramowania poza godzinami zajęć, w celu wykonywania zadań, realizacji projektów, itp.

Ponadto wszyscy studenci i nauczyciele akademicy posiadają dostęp do kompleksowego pakietu Microsoft Office 365 dla edukacji. Z punktu widzenia organizacji zajęć zdalnych kluczową aplikacją należącą do tego pakietu jest MS Teams, oferująca wiele funkcji m.in.: uczestnictwo w spotkaniach online i udostępnianie zawartości ekranu (wykłady, konwersatoria, egzaminy ustne), przesyłanie zadań i materiałów do zajęć, przeprowadzanie egzaminów pisemnych, komunikacja (czat, połączenia audio i/lub video). Teams współpracuje z wieloma innymi aplikacjami pakietu Office 365, wśród których najczęściej wykorzystywane są: Word, Excel, PowerPoint oraz Forms (opracowywanie ankiet i testów). Jedną z metod weryfikacji efektów uczenia się są zespołowe projekty. Studenci dla potrzeb przygotowania tych projektów mają dostęp do infrastruktury Uczelni, sieci internetowej oraz specjalistycznego oprogramowania. Wydział Ekonomiczny zapewnia studentom możliwość korzystania z 10 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w czytelni Biblioteki Wydziałowej. Przestrzeń czytelni jest podzielona na część cichą i część do pracy grupowej, by umożliwić studentom swobodną dyskusję podczas zespołowej pracy nad przygotowywanymi projektami.

Zbiory Biblioteki Głównej UMCS liczą 1,8 mln woluminów. Zaś Biblioteka Wydziału Ekonomicznego utworzona w 1965 roku posiada zbiory liczące około 47 tys. książek. Biblioteka Wydziałowa prenumeruje 52 tytuły czasopism, zapewnia dostęp do 53 licencjonowanych elektronicznych baz bibliotecznych (w tym 3 specjalistycznych: Passport Euromonitor, EMIS, OECDiLibrary). Studenci mogą bezpłatnie korzystać z serwisów oferujących e-książki m.in.: Ibuk Libra (ponad 2000 tytułów), EBSCO - eBooks Academic Collection (ponad 200 000 tytułów) ProQuest Ebook Central (ok. 160 tytułów) oraz baz ogólnodostępnych: OECD iLibrary, EMIS POLSKA, NOTORIA SERWIS, Emerald Management e-Journal Portfolio (EMAN), Baza STATISTA. Biblioteka aktualnie dysponuje 60 miejscami w czytelni oraz 13 stanowiskami z dostępem do Internetu i możliwością korzystania z baz danych oraz czasopism elektronicznych. Powierzchnia użytkowa pomieszczeń bibliotecznych wynosi ok. 360 m². Biblioteka jest czynna w dni powszednie w godzinach 8.00-19.00, zaś w weekendy 9.30-14.30.

Biblioteka Wydziałowa dysponuje odpowiednią liczbą książek zalecanych w sylabusach. Wnioski prowadzących zajęcia odnośnie potrzeby nabycia nowych pozycji literaturowych są niezwłocznie realizowane. Zbiory biblioteczne, a także układ pomieszczeń, ich wyposażenie techniczne, liczba miejsc w czytelni, godziny jej otwarcia zapewniają warunki do prawidłowego korzystania z zasobów bibliotecznych w formie tradycyjnej i cyfrowej. Zagwarantowana jest także zgodność infrastruktury bibliotecznej z przepisami BHP. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa oraz zasady korzystania z niej są również zgodne z przepisami BHP.

Uczelnia poprzez likwidację barier architektonicznych zapewnia dostosowanie infrastruktury dydaktycznej, naukowej i bibliotecznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w sposób umożliwiający tym osobom pełny udział w kształceniu oraz korzystaniu z technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Baza dydaktyczna jest systematycznie modernizowana. Przed rozpoczęciem roku akademickiego 2020/2021 zakupiono 5 tablic interaktywnych, tablety, laptopy z ekranami dodatkowymi. Wszystkie działania miały na celu usprawnienie kształcenia zdalnego. Przegląd infrastruktury będącej w gestii Wydziału Ekonomicznego (w tym wydziałowej biblioteki) jest realizowany dwa razy w roku. Jest on przeprowadzany przez Dziekana lub Prodziekana ds. Jakości Kształcenia oraz kierownika obiektu i przedstawiciela studentów. Za prawidłowy stan sprzętu dydaktycznego odpowiada asystent techniczny jednostki, zaś za stan pomieszczeń – kierownik obiektu. Nadzór nad działaniami zapewniającymi odpowiednią jakość infrastruktury dydaktycznej Wydziału sprawuje Prodziekan ds. Jakości Kształcenia. Kwestie bieżącego i okresowego monitoringu infrastruktury, a także planów rozwojowych w tym względzie, reguluje „Procedura 3.1 dbałości o jakość infrastruktury dydaktycznej na Wydziale Ekonomicznym UMCS”.

W ramach cyklicznych prac nad planem budżetowym na kolejny rok kalendarzowy nauczycielom akademickim udostępniana jest ankieta, w której określają zapotrzebowanie na dodatkowy sprzęt do prowadzenia zajęć lub wymianę starego. Ponadto, w planie wymiany zamortyzowanego sprzętu zakłada się co roku zakup 5-6 laptopów. Podczas wizytacji udostępnione zostały notatki z przeglądu infrastruktury. Zawarto w nich wskazówki, które sale wymagają remontu, malowania, odświeżenia, nowych aranżacji, instalacji oprogramowania, naprawy stolików i krzeseł. Należy też dodać, iż wszelkie uwagi dotyczące infrastruktury są omawiane na posiedzeniach Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz Kolegium Dziekańskiego, przy czym w gremiach tych studenci mają swoich reprezentantów.

Zalecenia dotyczące kryterium 5 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 5 (kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione)

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Infrastruktura naukowo-dydaktyczna, biblioteczna i informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, środki i pomoce dydaktyczne, zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne są nowoczesne, umożliwiają prawidłową realizację zajęć i osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w tym przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej i udział w tej działalności oraz prawidłową realizację zajęć. Infrastruktura oraz zasoby są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w taki sposób, że zapewniają tym osobom pełny udział w kształceniu, czasami z pomocą asystenta osoby z niepełnosprawnością. Infrastruktura dydaktyczno-naukowa, biblioteczna i informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, środki i pomoce dydaktyczne, zasoby biblioteczne, informacyjne, edukacyjne podlegają systematycznym przeglądom, w których uczestniczą studenci oraz kadra prowadząca zajęcia dydaktyczne, a wyniki tych przeglądów są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Jako dobre praktyki odnoszące się do kryterium 5 można wskazać:

1. Dobrą praktyką jest uruchomienie usługi tłumacza polskiego języka migowego (PJM) online na Wydziale. Ta inicjatywa stanowi uzupełnienie istniejącej usługi tłumacza PJM, która jest dostępna na stałe i wykorzystywana przez studentów przez wiele lat. Nowa usługa pozwala na elastyczną obsługę kandydatów, studentów i doktorantów z uszkodzonym słuchem, bez konieczności organizacji tłumaczenia stacjonarnego.

Zalecenia

-

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym wspomaga realizację przyjętej koncepcji nauczania na kierunku. Uczelnia aktywnie pozyskuje partnerów z otoczenia społeczno-gospodarczego m.in. poprzez działalność Rady Przedsiębiorców. Analiza stanu faktycznego wskazuje, że wykaz podmiotów otoczenia społeczno-gospodarczego, z którymi Uczelnia ma podpisane porozumienia o współpracy w kontekście kierunku liczy kilkanaście podmiotów, w tym m.in. The Chartered Institute of Management Accountants (współpraca w zakresie udziału studentów kierunku w programie kwalifikacji CGMA®), Skarb Państwa – Instytut Finansów (współpraca w ramach programu Akademia Instytutu Finansów), Zakład Ubezpieczeń Społecznych (współpraca w ramach projektu Akademia Ubezpieczeń Społecznych), ING S.A. (współpraca w sferze edukacji, badań naukowych oraz aktywizacja studentów wydziału). Umowy podpisywane są także na bieżąco na potrzeby organizacji konferencji i wsparcia aktywności studentów m.in. z Narodowym Bankiem Polskim, Oddział Okręgowy w Lublinie, Urzędem Miasta Lublin – Wydział Strategii i Przedsiębiorczości.

Rodzaj, zakres i zasięg działalności instytucji otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawców, z którymi Uczelnia współpracuje w zakresie projektowania i realizacji programu studiów jest zgodny z koncepcją nauczania oraz wyzwaniem zawodowego rynku pracy. We współpracę z Uczelnią zaangażowanych jest szereg przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego działających zarówno lokalnie, jak i krajowo, a także globalnie. Z analizy stanu faktycznego wynika, że absolwenci kierunku znajdują zatrudnienie w lokalnych firmach, a Uczelnia odpowiada na potrzeby kadrowe lokalnego otoczenia społeczno-gospodarczego. Analiza stanu faktycznego wskazuje, że przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym praktykodawcy, bardzo pozytywnie oceniają absolwentów kierunku podkreślając etykę pracy, bogatą wiedzę oraz wysoki poziom językowy, co zostało podkreślone przez pracodawców podczas spotkania z Zespołem Oceniającym.

Współpraca z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego jest prowadzona systematycznie i przybiera zróżnicowane formy takie jak:

- organizacja praktyk zawodowych;
- organizacja staży;
- prowadzenie zajęć przez praktyków biznesu (np. wykład *Proste i praktyczne spojrzenie na rachunek przepływów pieniężnych* lub cykliczny wykład *Przypadki sukcesu przedsiębiorstw*);

- opracowania eksperckie i doradcze (np. pełnienie przez pracowników wydziału funkcji ekspertów w projektach o charakterze biznesowym „Platforma Startowa – Wschodni Akcelerator Biznesu”);
- udział w opracowaniach strategicznych (udział nauczycieli akademickich jako ekspertów w opracowywaniu strategii rozwoju miasta Lublina);
- otwarte zajęcia dydaktyczne dla współpracujących firm (np. z firmą VCC OEX);
- organizacja Akademii Przedsiębiorczości UMCS
- organizacji szkoły giełdowej we współpracy z Giełdą Papierów Wartościowych w Warszawie;
- realizacja projektów dydaktycznych we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym;
- organizacja targów pracy;
- ścisła współpraca z Urzędem Miasta Lublin.

Powyższe działania podejmowane przez Uczelnię we współpracy z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego są adekwatne do celów kształcenia i potrzeb wynikających z realizacji programu studiów i osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się.

Analiza stanu faktycznego wskazuje, że głównym założeniem Rady Przedsiębiorców powołanej w 2010 roku jest umocnienie współpracy pomiędzy środowiskiem akademickim a praktyką gospodarczą. Co do zasady spotkania Rady odbywają się przynajmniej raz w roku. W okresie pandemii spotkania te zastąpione zostały indywidualnymi konsultacjami. Taka forma kontaktów z poszczególnymi członkami Rady jest dalej wykorzystywana przy dyskusowaniu kwestii indywidualnych, specyficznych dla kierunku. W przypadku kierunku dotyczy to zwłaszcza Orange Polska, Stowarzyszenia Księgowych w Polsce. Obecna Rada Przedsiębiorców na lata 2021-2024 składa się z 13 członków, z czego 10 z nich to osoby z otoczenia społeczno-gospodarczego, a pozostałe 3 to przedstawiciele władz wydziału.

Analiza stanu faktycznego wskazuje, że w czasie pandemii koronawirusa COVID-19 współpraca Uczelni z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego odbywała się z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość lub stacjonarnie z uwzględnieniem ówczesnie panujących reżimów sanitarnych.

Przeglądy współpracy dokonywane są na bieżąco, a do roku akademickiego 2021/2022 miały one charakter mniej formalny i opierały się na doświadczeniach ze współpracy z poszczególnymi podmiotami, m.in. zaangażowaniu współpracującego podmiotu w wydarzenia, zainteresowaniu studentów proponowaną problematyką, potencjalnymi korzyściami ze współpracy. W roku akademickim 2022/2023 wydział przyjął *Procedurę współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym*, obejmującą także systematyczny przegląd tej współpracy.

Procedura wdrożona jest po raz pierwszy i podsumowuje działania zrealizowane w roku akademickim 2022/2023. Konsultacje i spotkania z partnerami stanowią punkty wyjścia do pogłębionych dyskusji i działań w zakresie modyfikacji programów kształcenia. Sugestie firm z sektora Nowoczesnych Usług Biznesowych (m.in. rozwijanie kompetencji miękkich, kompetencji językowych, umiejętności analitycznych) zostały uwzględnione podczas opracowywania nowego programu kierunku, który został uruchomiony od roku akademickiego 2022/2023 ze zwiększonym wymiarem zajęć w języku angielskim, specjalnością *analityka finansowego czy fintech*, zwiększeniem zajęć prowadzonych w laboratoriach komputerowych (m.in. *matematyka dla ekonomistów, laboratorium rachunkowości*), wprowadzeniem do programu studiów przedmiotu nt. *metodologii prowadzenia badań*. Sugestią partnerów biznesowych było także przystąpienie do programu kwalifikacji CGMA oferowanej przez CIMA & AICPA. W kolejnych latach kontynuowany prawdopodobnie będzie (i sformalizowany) pilotażowy projekt mentoringowy oferowany przez Orange Polska dla studentów kierunku (pierwszy raz rozpoczęty w semestrze letnim 2022/2023). Analiza stanu faktycznego wskazuje, że w ramach oceny współpracy z

otoczeniem społeczno-gospodarczym w roku akademickim 2022/2023 odbyto 20 konsultacji w zakresie oceny z przedstawicielami interesariuszy zewnętrznych, których efektem było dostosowanie struktury programu studiów do potrzeb rynku i przydatności w rozwoju zawodowym absolwenta. Zawarto także 4 umowy z interesariuszami zewnętrznymi. W roku akademickim aż 46 interesariuszy zewnętrznych prowadziło zajęcia na wydziale, a liczba oferty praktyk i staży zgłoszonych do bazy wydziałowej wyniosła 242.

Zalecenia dotyczące kryterium 6 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 6 (kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione)

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Rodzaj, zakres i zasięg działalności instytucji otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawców, z którymi Uczelnia współpracuje w zakresie projektowania i realizacji programu studiów, jest zgodny z dyscyplinami, do których kierunku jest przyporządkowany, koncepcją i celami kształcenia oraz wyzwaniem zawodowego rynku pracy właściwego dla kierunku.

Współpraca z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego jest prowadzona stale w zakresie organizacji praktyk oraz poprzez wpływ interesariuszy na programy studiów i efekty uczenia się. Współpraca jest prowadzona adekwatnie do celów kształcenia i potrzeb wynikających z realizacji programu studiów i osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się.

Zapewniony jest udział interesariuszy zewnętrznych, w tym pracodawców, w różnych formach współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów także w warunkach ich nieobecności wynikającej z czasowego ograniczenia funkcjonowania Uczelni.

Prowadzone są okresowe przeglądy współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z pracodawcami, w odniesieniu do programu studiów, obejmujące ocenę poprawności doboru instytucji współpracujących, skuteczności form współpracy i wpływu jej rezultatów na program studiów i doskonalenie jego realizacji, osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się. Wyniki tych przeglądów są wykorzystywane do rozwoju i doskonalenia współpracy, a w konsekwencji programu studiów.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

-

Zalecenia

-

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

Umiędzynarodowienie kształcenia jest od wielu lat głównym celem strategicznym Uczelni. W ramach wyznaczonych przez Uczelnię celów, zgodnie z przyjętą koncepcją kształcenia, na kierunku kładzie się nacisk na podnoszenie umiędzynarodowienia procesu nauczania, poprzez:

- poszerzanie oferty dydaktycznej realizowanej w języku obcym,
- zachęcanie do międzynarodowej mobilności nauczycieli akademickich oraz studentów,
- realizację międzynarodowych grantów,
- rozszerzanie współpracy z zagranicznymi ośrodkami naukowymi,
- stałe poszerzanie zbiorów bibliotecznych o pozycje anglojęzyczne,
- działalność Wydziałowego Zespołu ds. umiędzynarodowienia, pełnomocnika Dziekana ds. współpracy międzynarodowej oraz pełnomocnika Dziekana ds. programu Erasmus+.

Umiędzynarodowienie kierunku skutkuje lepszym przygotowaniem absolwentów do pracy w środowisku międzynarodowym. Dodatkowo wymienione działania poprawiają znajomość języków obcych wśród studentów, jak również umiejętności korzystania z obcojęzycznych źródeł takich jak podręczniki, artykuły naukowe czy ogólnie zasoby internetowe.

Narzędziem sprzyjającym podnoszeniu umiędzynarodowienia studentów są przyznawane przez Dziekana Wydziału Ekonomicznego dofinansowania kosztów udziału w programie Erasmus+. Dofinansowania te pochodzą ze środków wydziałowych i są całkowicie niezależne od finansowania, które studenci uzyskują z programu Erasmus+. Z założenia przyznawane kwoty powinny pokryć koszty podróży z Lublina na uczelnię zagraniczną i z powrotem (od 900 do 1200 zł).

Kolejnym krokiem w procesie internacjonalizacji było systematyczne zawieranie nowych umów międzynarodowych. W ciągu ostatnich ośmiu lat, Wydział Ekonomiczny aktywnie realizował podpisywanie od 2 do 5 umów rocznie, w ramach programu Erasmus+. Od roku 2022 obsługę programu Erasmus+ realizuje za pośrednictwem platformy Erasmus Without Paper, co przyczynia się do usprawnienia procesów administracyjnych. Ponadto, Uczelnia dąży do poszerzenia współpracy z uczelniami spoza Unii Europejskiej w ramach programu Erasmus+ KA171.

Jako najaktualniejszy i wyrazisty przykład inicjatyw umiędzynarodowienia, warto wymienić X-Culture Global Business Week, który miał miejsce w dniach 12-19 lipca 2023 r. W ramach tej inicjatywy, WE oraz Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej gościli niemal 150 studentów i profesorów pochodzących z ponad 30 różnych krajów. W trakcie całego tygodnia wydarzenia uczestnicy brali udział w różnorodnych aktywnościach o charakterze naukowym, dydaktycznym, sportowym oraz kulturalnym. Realizacja X-Culture Global Business Week wymagała kilku miesięcy intensywnych prac przygotowawczych, zarówno przed wydarzeniem, jak i w jego trakcie. Kluczowym elementem zaangażowania byli studenci Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, szczególnie ci z kierunku Finanse i rachunkowość. To oni aktywnie współpracowali, tworząc warunki sprzyjające udanej realizacji przedsięwzięcia. X-Culture Global Business Week stanowi wyjątkowy przykład wspierania międzynarodowych relacji akademickich poprzez organizację interdyscyplinarnego wydarzenia, które przekracza granice geograficzne i kulturowe.

Kontynuowanie tych działań i realizacja kolejnych są przewidziane w planach rozwoju kierunku. W ich realizacji pomocne mają być doświadczenia międzynarodowe kadry akademickiej zdobyte podczas konferencji międzynarodowych, wizyt studyjnych i staży.

Podstawową kompetencją niezbędną do funkcjonowania w międzynarodowym środowisku jest znajomość języków obcych. Studenci studiów I stopnia, począwszy od II semestru mają po 30 godzin zajęć z języka obcego (kontynuowanego). Semestry II, III i IV kończą się zaliczeniem z oceną, a semestr V – egzaminem. Na studiach II stopnia studenci pogłębiają swoje kompetencje językowe w ciągu dwóch pierwszych semestrów (zajęcia w wymiarze 30 godzin w każdym semestrze).

Zgodnie z programem studiów studenci I oraz II stopnia kierunku mają obowiązek uczęszczać na wybrany *przedmiot w języku obcym* (PJO) i uzyskać z niego zaliczenie z oceną. W ramach wspomnianych PJO studenci mają możliwość wyboru z wykładów prowadzonych przez zagranicznych nauczycieli. W roku akademickim 2018/19, studenci mieli do wyboru 7 (3/4) na I i II stopniu; w 2019/2020 było ich już 21, a w roku 2020/21 – 26 (13/13), w 2021/22 zaproponowano 24 wykłady, a w roku 2022/23 odpowiednio 25. Zarówno na I, jak i na II stopniu, wspomniane wykłady prowadzone są w języku obcym przez wykładowców z zagranicy lub wykładowców z Wydziału Ekonomicznego.

Studenci Wydziału Ekonomicznego mają do swojej dyspozycji około 500 książek anglojęzycznych w bibliotece wydziałowej, a także trzy czasopisma obcojęzyczne, w tym *The Economist*. Jednocześnie od wielu lat obowiązuje na Wydziale Ekonomicznym wymóg korzystania z publikacji obcojęzycznych przy pisaniu prac dyplomowych, przy czym od roku 2022/2023 jest to wymóg zastosowania minimum 2 w przypadku licencjatu i minimum 5 w pracach magisterskich. Z kolei pracownicy Wydziału Ekonomicznego są zobowiązani, aby w sylabusach i toku prowadzonych zajęć umieszczać także pozycje anglojęzyczne.

Niezależnie stosowane są różne formy aktywizujące studentów do samodzielnego rozwijania kompetencji językowych. Zarówno podczas zajęć dydaktycznych, jak i na seminariach dyplomowych zachęca się studentów kierunku do korzystania z literatury obcojęzycznej, najnowszych opracowań naukowych i innych materiałów źródłowych pisanych w języku angielskim lub innym. Ponadto, w sylabusie każdego przedmiotu w wykazie zalecanej literatury podstawowej i uzupełniającej znajduje się pozycja anglojęzyczna.

W trakcie zajęć z języków obcych, studenci doskonalą umiejętności językowe, które są istotne w ramach rozwijania ich kompetencji komunikacyjnych na poziomie B2/B2+. Dodatkowo, Centrum Nauczania i Certyfikacji Języków Obcych (CNiCJO) oferuje możliwość uczestnictwa w płatnych egzaminach certyfikujących, takich jak TELC (dla 11 języków), TOEIC (dla języka angielskiego), PTE (dla języka angielskiego), TOLES (dla języka angielskiego), IELTS (dla języka angielskiego). Warto również zaznaczyć, że studenci, którzy chcieliby przystąpić do egzaminu certyfikującego z języka obcego, mogą ubiegać się o dofinansowanie z budżetu dziekana Wydziału. W latach 2018-2023 dofinansowanie otrzymało 180 studentów, w tym 41 z kierunku.

Studenci Wydziału mogą korzystać z bardzo bogatej oferty mobilności międzynarodowych. Obecnie w ramach programu Erasmus+ studenci mogą studiować na jednej z 30 uczelni zagranicznych, z którymi Wydział ma podpisane umowy. Począwszy od roku akademickiego 2015/16 do roku akademickiego 2018/2019 na wyjazdy zagraniczne w ramach programu Erasmus+ przyznano 77 nominacji (dla 66 studentów, z których 11 osób uzyskało nominację dwukrotnie). Spośród nich aż 26 osób stanowiły osoby z kierunku Finanse i rachunkowość. W roku akademickim 2019/2020 za granicą studiowało 8 osób (1 z kierunku FiR). W kolejnym roku akademickim za granicą studiowało 11 studentów (w tym 4 osoby z kierunku FiR). W roku akademickim 2021/2022 na studia za granicę wyjechało 16 osób (w tym aż 6 osób z kierunku FiR), a dodatkowo jedna osoba brała udział w kilkumiesięcznych praktykach w Turcji, także w ramach programu Erasmus+. W roku akademickim 2022/2023 na studiach za granicą przebywało 15 osób (w tym 2 osoby z kierunku FiR). Nominację na rok 2023/2024 uzyskało już 19 osób (w tym 4 z kierunku FiR). Studenci w programie Erasmus+ najczęściej podejmują studia w języku angielskim, ale także francuskim, niemieckim czy hiszpańskim.

W latach akademickich od 2015/16 do 2021/22 na Wydziale Ekonomicznym, w ramach programu Erasmus+, uczyło się łącznie 156 studentów z zagranicy. W semestrze zimowym roku akademickiego 2022/2023 gościło 14 studentów Erasmus+, a w semestrze letnim 2022/2023 było ich 18. Tak liczne zainteresowanie wynika z zaoferowania aż 55 różnych zajęć prowadzonych w języku angielskim.

W zakresie mobilności akademickiej kadry na Wydziale Ekonomicznym istnieje szeroka oferta uczestnictwa w programie Erasmus+, obejmująca łącznie 38 instytucji edukacyjnych z 14 różnych państw. Od roku akademickiego 2015/2016, pracownicy Wydziału, w tym kadra kierunku zrealizowali łącznie 39 mobilności dydaktycznych do 13 różnych krajów. Poza programem Erasmus+, WE zawarł blisko dwadzieścia umów o współpracy akademickiej z uczelniami z takich krajów jak: Austria, Francja, Indonezja, Maroko, Słowenia, Tajlandia, Tajwan, Tanzania, Ukraina, USA, Wielka Brytania.

W celu koordynowania oraz monitorowania działań dotyczących procesu umiędzynarodowienia kształcenia, w 2020 r. na Wydziale Ekonomicznym został powołany Pełnomocnik Dziekana ds. współpracy międzynarodowej – kadencja obejmuje okres 2020 - 2024. Mechanizmem służącym monitorowaniu międzynarodowego wymiaru procesu nauczania jest wdrożenie anonimowych ankiet wypełnianych przez studentów za pośrednictwem systemu USOS, bezpośrednio po zakończeniu każdego semestru.

W zakres oceny objęte są różnorodne aspekty, obejmujące nie tylko wykłady prowadzone w językach obcych, lecz także zajęcia o charakterze ekonomicznym prowadzone w tychże językach. Dodatkowo, stypendyści międzynarodowej wymiany w ramach programu Erasmus+ zyskują możliwość dokładnego wyrażenia swoich opinii poprzez wypełnienie analogicznych ankiet w systemie USOS (z uwzględnieniem anglojęzycznej wersji). Z myślą o tych zagranicznych studentach opracowano dedykowaną instrukcję, prezentującą sposób dokonywania oceny. Przyjęte praktyki umożliwiają cykliczne, semestralne monitorowanie jakości nauczania w zakresie języków obcych.

Regularnej ocenie podlega także satysfakcja studentów z udziału w programie Erasmus+. Badanie to jest autorską inicjatywą Wydziału Ekonomicznego UMCS, niezależną od ankiet przeprowadzanych przez uczelniane Biuro Erasmus. Na przełomie 2020 i 2021 roku opracowane zostały dwie ankiety – jedna adresowana do studentów zagranicznych uczestniczących w zajęciach na Wydziale Ekonomicznym, a druga do studentów wracających z zagranicznych studiów w programie Erasmus+. Pierwszym badaniem poszczególnymi ankietami byli objęci studenci, którzy skorzystali z programu Erasmus+ od 2015 do 2020 r. Celem ankiety adresowanej do powracających studentów Wydziału Ekonomicznego jest poznanie ich opinii o tym, co możnaby poprawić przed wyjazdem, w trakcie i po powrocie, aby ich doświadczenie studiów zagranicznych było jeszcze lepsze. Prosi się także o praktyczne informacje o konkretnej zagranicznej uczelni i mieście, aby można je przekazać następnym studentom jadącym w to samo miejsce. Obcokrajowców studiujących na Wydziale pyta się z kolei o ocenę poszczególnych aspektów zajęć prowadzonych przez wykładowców Wydziału Ekonomicznego (m.in. o poziom wiedzy, komunikatywność, techniki nauczania, przyjazność) oraz o to jakie rozwiązania z ich macierzystej uczelni powinno się wprowadzić na Wydziale Ekonomicznego. Wyniki obu ankiet zostały opracowane, ujęte w formie prezentacji i umieszczone na stronie Wydziału. Obecnie ankiety są kierowane do kolejnych grup studentów (przyjeżdżających i wyjeżdżających) regularnie co semestr, gdy tylko kończą i rozliczają oni swoje mobilności. Również co semestr uaktualnianie są wspomniane prezentacje.

Zalecenia dotyczące kryterium 7 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 7 (kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione)

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Uczelnia prawidłowo zabiega o rozwój umiędzynarodowienia kształcenia na kierunku. Jego zakres jest zgodny z koncepcją kształcenia na tym kierunku. Uczelnia stwarza warunki do międzynarodowej wymiany kadry akademickiej i zawarła umowy z 30 uczelniami na rzecz wymiany międzynarodowej w ramach programu Erasmus+. Okresowe oceny stopnia umiędzynarodowienia kształcenia są przeprowadzane przez władze dziekańskie. W tym celu wykorzystuje się między innymi rezultaty ankietyzacji studentów przybywających i wyjeżdżających w ramach programu mobilności Erasmus+.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Jako dobre praktyki odnoszące się do kryterium 7 można wskazać:

1. Od 2022 r. Uczelnia dołączyła do prestiżowego konsorcjum Uniwersytetów Europejskich – ATHENA (Advanced Technology Higher Education Network Alliance). Wraz z innymi uczelniami z całego kontynentu europejskiego, UMCS realizuje działania z zakresu zaawansowanych technologii w szkolnictwie wyższym.
2. Dobrą praktyką sprzyjającą podnoszeniu umiędzynarodowienia studentów są przyznawane przez Dziekana Wydziału Ekonomicznego dofinansowania kosztów udziału w programie Erasmus+ o koszty podróży z Lublina na uczelnię zagraniczną i z powrotem (kwota od 900 do 1200 zł). Dofinansowania te pochodzą ze środków wydziałowych i są całkowicie niezależne od finansowania, które studenci uzyskują z programu Erasmus+.
3. Dobrą praktyką jest możliwość ubiegania się studentów o dofinansowanie z budżetu dziekana Wydziału, do kosztów przystąpienia do egzaminu certyfikującego język obcy. W latach 2018-2023 dofinansowanie otrzymało 180 studentów, w tym 41 z ocenianego kierunku.

Zalecenia

-

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

Uczelnia wspiera studentów kierunku w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym oraz pomaga im w wejściu na rynek pracy. Uczelnia dba również o rozwój i doskonalenie form tego wsparcia.

Formy oferowanego wsparcia mają charakter systematyczny oraz są adekwatne do współczesnych możliwości, celów kształcenia i potrzeb wynikających z realizacji programu studiów. Studenci korzystają z takich programów jak Gretl czy Rakssqł, które są im udostępniane do użytkowania również na ich prywatnych urządzeniach, w celu umożliwienia im lepszego zrozumienia prezentowanych na zajęciach zagadnień. Ponadto Uczelnia udostępnia studentom, którzy to z różnych przyczyn nie mogą

korzystać z oprogramowania używanego na zajęciach na prywatnych komputerach, swoje urządzenia, na których to studenci mogą rozwijać swoje umiejętności. Wspiera również swoich studentów w zakresie wejścia na rynek pracy. W tym istotna jest działalność Biura Rozwoju Kompetencji, które to realizuje przedmioty fakultatywne z zakresu komunikacji i prezentacji, a także spotkań, na których to zainteresowani mogą poznać aspekty rozmów kwalifikacyjnych. Organizuje ono również warsztaty z firmami zewnętrznymi tj. Santander czy Orange. Na Uczelni odbywają się również targi pracy.

Studenci mogą ubiegać się również o wszystkie formy wsparcia materialnego określonego w ustawie, a zasady ich przyznawania są jasne i przejrzyste. Ponadto władzę uczelni nagradza swoich najlepszych absolwentów listami gratulacyjnymi oraz nagrodami pieniężnymi. Ponadto Uczelnia zachęca i pomaga w pozyskiwaniu stypendiów zewnętrznych za aktywność naukową, badawczą, sportową oraz artystyczną, które to są finansowane przez m.in. Ministerstwa Edukacji i Nauki, Marszałka Województwa Lubelskiego czy Prezydenta Lublina. Pracownicy Uczelni zachęcają również studentów do działania przekraczającego ramy wyznaczone przez program studiów. Są oni zachęceni do brania udziału w konkursach, a także do prowadzenia własnej działalności naukowej m.in.: publikacji czy udziału w konferencjach. Uczelnia przedstawiła obszerną listę prac naukowych, badań i innych aktywności naukowych, w ramach których udział brali studenci kierunku. W ramach kierunku nauczanie prowadzone jest w formie bezpośredniej, jednak pracownicy Uczelni nadal korzystają z narzędzi pracy na odległość takich jak MsTeams czy Wirtualny Kampus, który to służy do przesyłania materiałów studentom.

Studenci poza opisanym wsparciem finansowym w ramach swojej działalności zarówno naukowej, ale i sportowej, artystycznej czy organizacyjnej otrzymują innego rodzaju wsparcie od Uczelni. Mogą oni realizować swoje pasje w ramach kół naukowych czy organizacji (AZS, Chór czy zespół tańca ludowego), które to mają udostępniane powierzchnie do prowadzenia swoich działań, z których to chętnie korzystają.

Uczelnia dostosowuje również oferowane wsparcie do różnych grup studentów. Studenci z niepełnosprawnościami mają możliwość korzystania m.in.: z pomocy asystenta, z wsparcia tłumacza języka migowego czy dostosować formę przeprowadzanego egzaminu względem jego potrzeb. Studenci rodzice mają możliwość skorzystania z indywidualnej organizacji studiów, która to pomaga dostosować cykl studiowania do ich potrzeb.

Studenci mają możliwość kierowania swoich skarg i wniosków do prodziekana ds. studentów. Wszelkie takie sprawy są traktowane bardzo poważnie przez władzę Uczelni, a także jeśli sprawa tego wymaga są kierowane do ciał kolegialnych, tj. wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, a także Kolegium Dziekańskiego. W wiele spraw, które tego wymagają, jest również zaangażowana Rada Wydziałowa Samorządu Studenckiego. Uczelnia prowadzi także działania informacyjne oraz edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa studentów i dyskryminacji. Przykładem takich działań jest projekt "Przyjazny Uniwersytet", będący serią warsztatów i spotkań z praktykami z dziedziny zdrowia psychicznego i bezpieczeństwa. Inicjatywa ta jest jednak słabo rozpoznawana przez Studentów. Rekomenduje się szersze działania informacyjne w tej sprawie wśród społeczności akademickiej.

Pracownicy w bardzo szerokim zakresie wspierają studentów w czasie toku studiów. Najszerzej w tym zakresie wsparcie jest realizowane przez dziekanat. Studenci stacjonarni mogą codziennie skorzystać z ich pomocy, natomiast realizujący swój tok studiów w formie niestacjonarnej mają zapewnione wsparcie w soboty zjazdowe. Ciekawym rozwiązaniem jest wprowadzenie systemu kolejkowego, dzięki któremu studenci umawiają się na konkretną godzinę, co ogranicza kolejki i usprawnia funkcjonowanie jednostki. Dziekanat prowadzi również swój fanpage na portalu Facebook, gdzie przesyła studentom istotne informacje. Dodatkowo studenci pozytywnie wypowiadają się o wsparciu dziekanatu, jak i innych jednostek i pracowników Uczelni.

Uczelnia podkreśla istotną rolę Samorządu Studenckiego w funkcjonowaniu wydziału i kierunku. Przedstawiciele Samorządu Studenckiego są członkami gremiów uczelnianych, a także są proszeni o opinie w wielu sprawach. Mają udostępnione środki finansowe, infrastrukturalne (posiadają swoje biuro w budynku wydziału), jak i organizacyjne niezbędne do ich prawidłowego funkcjonowania. Uczelnia, słucha również próśb przedstawicieli studentów. Można tutaj wskazać m.in. zmianę sposobu zapisu na seminaria. Obecnie proces odbywa się w turach, poprzez USOS i w ustalaniu kolejności uwzględnia się średnią, co wyeliminowało kolejki w trakcie zapisów do promotorów.

Uczelnia nie prowadzi formalnego przeglądu wsparcia studentów, obejmującego formy wsparcia, w tym wsparcia w zakresie efektywnego korzystania z infrastruktury i oprogramowania stosowanego w kształceniu z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, zasięgu ich oddziaływania, skuteczność systemu motywacyjnego, poziomu zadowolenia studentów, w tym zadowolenia z narzędzi kształcenia zdalnego. Jednakże władze Wydziału realizują te zadania poprzez stały kontakt, głównie z przedstawicielami studentów w gremiach uczelnianych i samorządzie studenckim. Mimo braku sformalizowania takiego przeglądu np. poprzez ankiety, system ten funkcjonuje poprawnie co pokazują zmiany wprowadzane przez Uczelnię. Wcześniej wspomniane zapisy na seminaria czy zmiany w procedurze zapisu na specjalności, potwierdzają, iż przedstawiciele Uczelni wraz z studentami efektywnie doskonaliły oferowane formy wsparcia.

Zalecenia dotyczące kryterium 8 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 8 (kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione)

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Uczelnia wspiera studentów kierunku w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym oraz pomaga im w wejściu na rynek pracy. Uczelnia dba również o rozwój i doskonalenie form tego wsparcia. Uczelnia dostosowuje formy oferowanego wsparcia do aktualnych potrzeb studentów. Studenci są zachęceni zarówno do rozwoju swoich umiejętności naukowych, ale również sportowych, artystycznych, organizacyjnych i przedsiębiorczych. Wspiera również studentów wybitnych, a także umożliwia studiowanie różnym grupom studentów m.in.: osobom z niepełnosprawnościami czy rodzicom. Uczelnia dba również o bezpieczeństwo społeczności akademickiej, jak również dba o to, aby ich sprawy i wnioski były rozstrzygane sprawnie i bezstronnie. Bardzo mocno współpracuje również z Samorządem Studenckim i w ramach doskonalenia form wsparcia chętnie korzysta z jego opinii.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

-

Zalecenia

-

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 9

Uczelnia realizuje zadania związane z publicznym dostępem do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach. Zadania te są realizowane głównie poprzez witrynę internetową Uczelni, a także Biuletyn Informacji Publicznej.

Treści prezentowane na obydwu witrynach są dostępne do różnych grup odbiorców, którzy mogą przeglądać je zarówno na urządzeniach mobilnych, jak i stacjonarnych, a także gdy korzystają z różnego rodzaju oprogramowania. Strona Uczelni jest prowadzona poza językiem polskim, w języku angielskim, rosyjskim, ukraińskim oraz azerskim. Strona uczelniana jest również dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, która zawiera ułatwienia, tj. powiększanie czcionki, kontrast czy przekierowanie do strony dedykowanej do osób z niepełnosprawnościami, która to zawiera przekierowania do różnych zakładek z informacjami dla osób z niepełnosprawnościami. Strona Biuletynu Informacji Publicznej, również zawiera ułatwienia dla osób z niepełnosprawnościami.

Witryna uczelniana zawiera w swoich zasobach informacje dotyczące m.in.: celów kształcenia, kompetencji oczekiwanych od kandydatów, warunków przyjęcia na studia i kryteriach kwalifikacji kandydatów, terminów związanych z procesem przyjęć na studia, programu studiów, efektów uczenia się, opis procesu nauczania, w tym jego organizacji, charakterystykę systemu weryfikacji i oceniania efektów uczenia się wraz z sposobem ich uznawania w systemie szkolnictwa wyższego oraz zasad dyplomowania, przyznawania kwalifikacji i tytułów zawodowych, charakterystykę warunków studiowania i wsparcia w procesie nauczania. Dodatkowo w swoim Biuletynie Informacji Publicznej Uczelnia publikuje m.in.: Statut i strategię Uczelni, regulamin zarządzania prawami autorskimi, prawami pokrewnymi i prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji, regulamin korzystania z infrastruktury badawczej, regulamin studiów, regulamin świadczeń dla studentów, program studiów, a także analogicznie jak ma to miejsce na stronie uczelnianej zasady i tryb przyjmowania na studia, co wynika z przepisów zawartych w ustawie.

W zakresie informacji dotyczących kształcenia prowadzonego z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, które to Uczelnia realizuje głównie poprzez platformę Wirtualny Kampus UMCS. Jest to platforma wykorzystywana do e-learningu, która to umożliwi synchroniczną i asynchroniczną interakcję między studentami i osobami prowadzącymi zajęcia. Uczelnia korzysta również z platformy MS Teams, a także posiada instruktarze dla wykładowców, które mają im ułatwić korzystanie z Wirtualnego Kampusu.

Prowadzi również monitoring aktualności, rzetelności, zrozumiałości, kompleksowości informacji o studiach oraz jej zgodności z potrzebami różnych grup odbiorców. Monitoring ten odbywa się na wielu poziomach przy pomocy Dziekanatu Wydziału Ekonomicznego, referenta ds. informacji i promocji, a na poziomie ogólnouczelnianym odpowiedzialna jest za to Redakcja Serwisów Internetowych Uczelni. W całym procesie monitoringu zaangażowani są również przedstawiciele różnych grup odbiorców m.in.: studentów czy interesariuszy zewnętrznych, którzy to mogą przedstawiać swoje propozycje np. w trakcie spotkań Rady Przedsiębiorców przy Wydziale Ekonomicznym.

Zalecenia dotyczące kryterium 9 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 9 (kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione)

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Uczelnia kompleksowo realizuje swoje zadania związane z publicznym dostępem do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach, a także monitoruje ich aktualność, rzetelność, zrozumiałość, kompleksowość informacji o studiach oraz jej zgodność z potrzebami różnych grup odbiorców. Wszelkie informacje wymagane przepisami są dostępne w witrynach internetowych Uczelni, które to są dostosowane do potrzeb różnych grup odbiorców. Mogą oni się z nimi zapoznawać na urządzeniach korzystających z różnych oprogramowań, zarówno na urządzeniach mobilnych i stacjonarnych.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

-

Zalecenia

-

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 10

Nadrzędnym celem polityki jakości kształcenia jest zapewnienie i doskonalenie jakości kształcenia w odniesieniu do wszystkich form, rodzajów i poziomów studiów, poprzez: monitorowanie i ocenę procesów umożliwiających osiągnięcie efektów uczenia się, efektywne wykorzystanie i zwiększanie potencjału dydaktycznego Wydziału, wprowadzanie innowacyjnych metod nauczania, wykorzystywanie opinii interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, monitorowanie karier zawodowych absolwentów, wymianę dobrych praktyk oraz budowanie akademickiej kultury jakości.

Wyznaczone zostały osoby i zespoły sprawujące nadzór merytoryczny, organizacyjny i administracyjny nad kierunkiem studiów, określone zostały w sposób przejrzysty kompetencje i zakres odpowiedzialności tych osób i gremiów. Wydziałowy System Zapewnienia Jakości Kształcenia opiera się na Polityce Jakości Kształcenia Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej przyjętej Uchwałą nr 05/09/2022 Kolegium Dziekańskiego z dnia 27 września 2022 r. Realizacja poszczególnych procedur nadzorowana jest przez następujące podmioty: Kolegium Dziekańskie, Dziekan i Prodziekani, Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, Zespoły ds. kierunków studiów, Kierownicy kierunków studiów, Kierownicy Katedr, Koordynatorzy modułów. Dokładny zakres kompetencji wymienionych podmiotów opisano we wspomnianej uchwale. Przyjęte rozwiązania posiadają kompleksowy charakter i są prawidłowe.

Zatwierdzanie, zmiany oraz wycofanie programu studiów dokonywane jest w sposób formalny, w oparciu o oficjalnie przyjęte procedury. Kwestie te reguluje przede wszystkim Uchwała Senatu (Nr XXIV

– 30.6/19) z dnia 16 października 2019 r. w sprawie wytycznych dotyczących wymagań w zakresie tworzenia i doskonalenia programów studiów. Uchwała ta określa w szczególności:

- 1) zasady opracowywania programów studiów;
- 2) zasady ubiegania się o uruchomienie nowych kierunków studiów;
- 3) zasady modyfikowania programów studiów.

Proces projektowania, bieżącego monitorowania i okresowych analiz procesu nauczania oraz dokonywania na tej podstawie zmian programu studiów na kierunku leży w kompetencjach Dziekana oraz Zespołu ds. Jakości Kształcenia i pracowników dydaktycznych kierunku oraz reprezentantów interesariuszy wewnętrznych i pracodawców. Ponadto studenci poprzez swoich przedstawicieli w Wydziałowym Zespole ds. Jakości Kształcenia oraz Kolegium Dziekańskim mają również zapewnioną możliwość czynnego udziału w ewaluacji i modyfikowaniu programu kształcenia. Przedstawiono do wglądu skład Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia Wydziału Ekonomicznego oraz protokoły z posiedzeń Zespołu w roku 2022/2023, zawierające szczegółowe dyskusje i wnioski.

Na Wydziale Ekonomicznym prowadzone są ciągłe działania mające na celu zapewnienie, że program studiów na kierunku jest w pełni dostosowany do oczekiwań pracodawców. Projekt „Doskonałość dydaktyczna uczelni”, trwający od 2022 do 2023, obejmował badania skoncentrowane na identyfikacji kluczowych kompetencji poszukiwanych przez pracodawców. Zrealizowano trzy odrębne kompleksowe badania:

1. Badania ankietowe i wywiady z przedsiębiorcami. W pierwszej fazie projektu przeprowadzono szczegółowe badania ankietowe wśród 107 przedsiębiorców, którzy zatrudniają absolwentów. Dodatkowo przeprowadzono pogłębione wywiady z 15 przedsiębiorcami, aby uzyskać wgląd w preferencje dotyczące kompetencji studentów. Celem tych działań było zrozumienie, jakie postawy społeczne są obecnie pożądane przez pracodawców, identyfikacja ewentualnych luk kompetencyjnych oraz prognozowanie przyszłych trendów.
2. Badania kompetencji absolwentów i ich losów zawodowych. Kolejnym etapem było przeprowadzenie badań dotyczących kompetencji 691 absolwentów Wydziału Ekonomicznego oraz ich ścieżek kariery. Głównym celem było ocenienie, w jakim stopniu kompetencje absolwentów odpowiadają wymaganiom rynku pracy. Rezultaty badań („Raport DDU – badania pracodawców.pdf”, „Raport DDU – badanie absolwentów.pdf” oraz „Raport DDU – analiza ogłoszeń o pracę.pdf”) zostały szeroko omówione na spotkaniach z wykładowcami oraz opublikowane w formie raportów na stronie internetowej Wydziału, co zapewnia dostępność tych informacji dla szerszego grona zainteresowanych.
3. Analiza Ogłoszeń o Pracę. Aby uzyskać pełniejszy obraz potrzeb rynku pracy, przeprowadzono analizę 120 817 ogłoszeń o pracę z województwa lubelskiego. Badanie to miało na celu ustalenie preferowanych kompetencji przez pracodawców z różnych branż, śledzenie ewolucji popytu na konkretne umiejętności oraz diagnozę specjalizacji kompetencyjnych w różnych sektorach.

Na Wydziale Ekonomicznym w 2010 r. zainicjowano mechanizm zewnętrznej oceny jakości kształcenia poprzez utworzenie Rady Przedsiębiorców. Władze Wydziału Ekonomicznego systematycznie organizują spotkania z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego. Spotkania mają miejsce regularnie i są poświęcone omówieniu aktualnych programów studiów, osiągniętych efektów uczenia się, aktualnych trendów rynkowych oraz przyszłych planów rozwoju. Udostępniono wykaz 20 takich spotkań, zrealizowanych w roku akademickim 2022/2023 z przedstawicielami następujących firm i instytucji: Avon, Docplanner, Reckitt, Lingaro, Billenium, Sollers, VCC OEX, Fujitsu, Orange, ZUS, PwC, Sii, Genpact, Concentrix, Capgemini, ING, Alior Bank, Alto Advisory, UM Lublin i firmy z sektora BPO/SSC z Lublina, Sektorowa Rada ds. Kompetencji – Nowoczesne Usługi Biznesowe.

Okresowe przeglądy programu studiów na kierunku odbywają się co semestr. Przegląd programu studiów jest realizowany przez Zespół Programowy. W ramach okresowych przeglądów program studiów jest również konsultowany z interesariuszami zewnętrznymi, którymi są przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego oraz absolwenci. W roku akademickim 2021/2022 prowadzone były prace nad modyfikacją programu studiów na kierunku. Zaproponowane zmiany w programie studiów uwzględniają:

- wnioski z analizy zgodności efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy oraz wnioski z analizy wyników monitoringu;
- propozycje nauczycieli i innych osób prowadzących zajęcia na danym kierunku mające na celu unowocześnienie lub uatrakcyjnienie oferty;
- opinie studentów i interesariuszy zewnętrznych

Udostępniono raport z przeprowadzonych zmian, który zawarto w pliku „Raport z prac zespołu programowego FiR.pdf”, a opinie studentów zgromadzono w dokumencie „Sugestie studentów ws. zmiany programów studiów.pdf”. Przekazano również syntetyczne zestawienia zmian w programach studiów (odrębnie I i II stopnia), które miały miejsce w ostatnim roku akademickim. Dotyczyły one zwiększenia lub zmniejszenia wymiaru zajęć, poszerzenia zakresu przedmiotu, wprowadzenia przedmiotu jako obowiązkowego, korekty oferty specjalności, itp.

Przy projektowaniu programów studiów uwzględniane są innowacje dydaktyczne, osiągnięcia nowoczesnej dydaktyki akademickiej. Konstruując programy studiów uwzględniane są potrzeby współczesnej gospodarki opartej na wiedzy. Pomimo tego, iż na kierunku obowiązuje ogólnoakademicki profil kształcenia, to położono duży nacisk na praktyczne aspekty prowadzenia zajęć. W rezultacie:

1. zwiększono liczbę zajęć konwersatoryjnych i ćwiczeniowych prowadzonych w salach komputerowych, co mogło być zrealizowane dzięki rozwojowi bazy dydaktycznej Wydziału.
2. wzrosła liczba prac projektowych, które zastępują tradycyjne formy zaliczeń. (*zarządzanie ryzykiem i inżynieria finansowa* I rok II st. ćwiczenia);
3. wiele zadań w trakcie zajęć jest realizowanych w zespołach, co buduje kompetencje społeczne studentów. (*rynki finansowe* I rok I st. ćwiczenia, *zarządzanie ryzykiem i inżynieria finansowa* I rok II st. ćwiczenia, *zachowania konsumentów na rynku finansowych usług cyfrowych* II rok II st. Spec. FinTech konwersatorium) ;
4. w trakcie zajęć studenci zachęceni są do praktycznego wykorzystywania wiedzy uzyskanej na zajęciach z przedmiotów „ilościowych” i pozyskanych umiejętności informatycznych. W salach komputerowych są zainstalowane programy Gretl i SPSS co pozwala na korzystanie z nich na wszystkich prowadzonych zajęciach. (*zarządzanie ryzykiem i inżynieria finansowa* I rok II st. ćwiczenia);
5. wykorzystywane są programy dedykowane uzupełniające wiedzę teoretyczną np. w trakcie zajęć *laboratorium rachunkowości finansowej* II rok I st;

Projektując program studiów założono, że nauczyciele akademicy w praktyce wykorzystają wiedzę zdobytą w trakcie szkoleń „Innowacyjne metody pracy ze studentami” organizowanych w okresie pandemii. Poniżej wymieniono przykładowe szkolenia z zakresu nowoczesnych metod dydaktycznych i ich wykorzystanie w ramach konkretnych zajęć:

1. *Learning-by-doing* (praca w grupach i podgrupach, swobodna dyskusja, panel, studium przypadków, ćwiczenie umiejętności praktycznych) np. *rynki finansowe* I rok I st ćwiczenia; *polityka monetarna i regulacje makroostrożnościowe* I rok II st. ćwiczenia, *finanse międzynarodowe przedsiębiorstw* I rok II st. ćwiczenia

2. Zarządzanie informacją naukową (gromadzenie informacji, przetwarzanie informacji, interpretacja informacji, wykorzystanie informacji) np. *metodologia pracy naukowej* II rok I st. konwersatorium, seminaria dyplomowe, *finanse międzynarodowe przedsiębiorstw* I rok II st. ćwiczenia;
3. Mapa myśli - *polityka monetarna i regulacje makroostrożnościowe* I rok II st. ćwiczenia;
4. Burza mózgów np. *podstawy rachunkowości* I rok I st. ćwiczenia).

Jakość kształcenia na kierunku jest poddawana cyklicznej zewnętrznej ocenie, a wyniki tej oceny są wykorzystywane w doskonaleniu jakości kształcenia na kierunku. Cykliczna zewnętrzna ocena jakości kształcenia na kierunku jest regularnie przeprowadzana poprzez współpracę z międzynarodowymi instytucjami edukacyjnymi, jak w przypadku projektu realizowanego z Bifröst University. W okresie od 1 kwietnia 2022 r. do 30 września 2023 r. Wydział Ekonomiczny uczestniczył w projekcie „Mobilność studentów i pracowników” w ramach Programu Edukacja, mającego na celu podniesienie poziomu kształcenia oraz usprawnienie obsługi administracyjnej studentów kierunku. Zajęcia dydaktyczne, w tym te realizowane na odległość, były oceniane przez wykładowców z Islandii i Polski. Ich współpraca umożliwiła wymianę doświadczeń metodycznych i wprowadzenie nowych praktyk w nauczaniu. Ponadto, warsztaty i szkolenia z tego projektu dostarczyły cennych informacji o dobrych praktykach stosowanych w obu uczelniach, szczególnie przydatnych dla kierunku.

W roku akademickim 2022-2023 kierunek został akredytowany przez AICPA & CIMA, a studenci, którzy rozpoczęli studia I lub II stopnia według nowego programu są zwolnieni z egzaminów etapowych, uczestnicząc w programie Kwalifikacji CGMA. Podpisanie umowy nastąpiło w sierpniu 2023 r. i zostało poprzedzone przygotowaniem raportu zgodności treści programowych realizowanych w cyklu kształcenia I i II stopnia studiów z globalnym standardem AICPA & CIMA. Program kierunku został uznany przez AICPA & CIMA jako zgodny z wymaganiami, w oparciu o efekty uczenia się i treści przedmiotów realizowanych niezależnie od wybranej przez studentów specjalności. Oznacza to, że spełnia on nie tylko krajowe, ale międzynarodowe oczekiwania w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji wymaganych od kandydatów do pracy na stanowiskach, związanych z obszarem zarządzania finansowego. Rozmowy o możliwym przystąpieniu do Programu Kwalifikacji CGMA prowadzone były już przed projektowaniem zmian w nowym programie kierunku, a wymagania Programu Kwalifikacji CGMA były jednym z rynkowych benchmarków przy przeglądzie poprzedniego i projektowaniu nowego programu studiów.

Jakość kształcenia na kierunku jest również cyklicznie ewaluowana przez Polską Komisję Akredytacyjną. W poprzedniej uchwale nr 183/2016 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 19 maja 2016 r. w sprawie oceny programowej na kierunku finanse i rachunkowość prowadzonego na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim stwierdzono, że wysoka jakość kształcenia oraz stopień spełnienia przyjętych kryteriów jakościowych spełnia warunki dla wydania oceny wyróżniającej.

Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeśli dotyczy)

Nie dotyczy

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 10 (kryterium spełnione/ kryterium spełnione częściowo/ kryterium niespełnione)

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Na kierunku funkcjonują formalnie przyjęte zasady projektowania, zatwierdzania i zmiany programu studiów. Na Wydziale Ekonomicznym funkcjonuje Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, którego zadaniem jest stały monitoring jakości procesu nauczania. Zatwierdzanie, zmiany oraz wycofanie programu studiów dokonywane jest w sposób formalny, w oparciu o oficjalnie przyjęte procedury. Innowacje dydaktyczne, osiągnięcia nowoczesnej dydaktyki akademickiej, współczesna technologia informacyjno-komunikacyjna, w tym narzędzia i techniki kształcenia na odległość są uwzględnione w projektowaniu programu studiów. Na kierunku przeprowadzana jest systematyczna ocena programu studiów oparta o wyniki analizy miarodajnych oraz wiarygodnych danych i informacji. Jakość kształcenia na kierunku jest poddawana cyklicznej zewnętrznej ocenie, a wyniki tej oceny są wykorzystywane w doskonaleniu jakości kształcenia na tym kierunku.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Jako dobre praktyki odnoszące się do kryterium 10 można wskazać:

1. Realizacja w roku akademickim 2022/2023 projektu „Doskonałość dydaktyczna uczelni”, który przyczynił się do podniesienia efektywności zarządzania procesem nauczania, jakością kształcenia, jak i rozwojem kadry wspierającej proces nauczania. W ramach wspomnianego projektu dokonano pogłębionej diagnozy preferencji pracodawców w zakresie zapotrzebowania na umiejętności, wiedzę i kompetencje społeczne pozwalające absolwentom kierunku na sprostanie rosnącym wyzwaniom rynku pracy. O kompleksowości zrealizowanych prac badawczych świadczą między innymi następujące raporty:

1. Sytuacja zawodowa oraz kompetencje absolwentów Wydziału Ekonomicznego UMCS (n=691);
2. Zapotrzebowanie na kompetencje zawodowe na lubelskim rynku pracy (n= 155 pracodawców);
3. Zapotrzebowanie na kompetencje zawodowe na lubelskim rynku pracy (analiza 120 817 ofert pracy z lat 2015-2023).

Zalecenia

-